

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 903.

CHICAGO, ILL., 1. JANUARJA (January 1), 1925.

LETO—VOL. XX.

Upravništvo (Office) 2639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

22 740/1963 II IV 48041

1906 — V DVAJSETEM LETU — 1925.

Meseca januarja leta 1906 je izšla v Chicagu prva številka "Proletarca". Do decembra l. 1907 je izhajal enkrat na mesec, potem pa je postal tednik.

"Proletarec" je imel vsa ta leta težke boje za obstanek in bil je neprestano v borbi proti zavajalcem našega delavstva, proti izkoriščevalcem ljudstva in kapitalizmu.

"Proletarec" je bil namreč ves čas socialističen list.

"Proletarec" je socialističen list.

"Proletarec" bo ostal socialističen list.

V prvi izdaji je prinesel "Proletarec" sledeče skromno naznanilo:

VSEM SODRUGOM IN NAROČNIKOM NA ZNANJE!

Z današnjo izdajo "Proletarca" so slovenski zavedni delavci v Ameriki stopili v javnost, ustanovili so list, ki je v resnici lastnina vseh zavednih slovenskih delavcev, ki so organizirani v ameriških socialističnih klubih.

Do danes slovenski delavci v Ameriki niso imeli lista, v katerem bi lahko povedali odprto svoje misli, ker je vsaki lastnik slov. ameriških časnikov privolil le to priobčiti kar je neslo njegovemu kšeftu. Še le z ustanovitvijo "Proletarca" se je naredilo konec tem žalostnim razmeram, razmeram, ki so ustvarile med ameriški Slovenci dvomljive eksistence, ki so slovenske ameriške delavce zavajali na kriva pota mesto da bi jih poučili, da je kapitalizem edini smrtni sovražnik delavcev.

V "Proletarcu" bo lahko vsakdo povedal svoje misli, ne da bi se mu bilo treba bati, da se bo dopis zavrzel, ker morda ne ugaja uredniku ali komu drugemu. "Proletarec" bo prinašal ameriške novice, satirične novice, socialno gospodarske in politične članke, zgodovinske spise, povesti, črte itd. Izhajal bo sedaj le enkrat v mesecu na osmih ali več straneh. Cena za celo leto mu je le 50c. Naročnina naj se pošilja sodrugu Antonu Prešernu, 678 W. 17th St., Chicago, Ill., vsi rokopisi pa uredništvu "Proletarca", 683 Loomis St., Chicago, Ill. — Andrej Poravnč, predsednik. — Anton Prešern, tajnik.

V prvi izdaji so zastopani med drugimi sledeči sotrudniki: Ferd. Peče, Jože Zavertnik, Frank Petrič, Nace Žlemberger, Anton Prešern, Omega in drugi.

V februarški izdaji l. 1906 je Drskar pod naslovom "Proletarec"—proletarstvu" pisal:

Izšel je. — Brez programa? — Ne; na čelu je prinesel program v eni sami besedi: "Proletarec". — Izšel je iz srede proletarstva; zahtevale so ga naše delavske potrebe v boju zoper kapitalistični sistem. To je glavni princip lista; toda izšel je v prvi vrsti na rovaš nekaternikov, ki

*hočejo voditi slovensko javnost za nos*** Vese-li nas, da je prišlo tako daleč, da smo spoznali volkove v ovčji koži; in ko bi tega ne spoznali sedaj, spoznali bi pozneje; in kdo ve, ako ne bi bilo prepozno.*

"Čikaški sodrugi so videli potrebo, njim so bile razmere okoli "Gl. S." in SNPJ. do pičice znane. Videli so, da se narodu godi krivica; izprevideli so, da je najskrajni čas, da se tem pogubonosnim razmeram za slovenski narod v Ameriki naredi en konec — in šli so, računajoč na ZAVEDNO DELAVSTVO, ki se ga ne manjka po širni Ameriki — ter ustanovili svoj list. Ti sodrugi so bili takorekoč na straži in z ustanovo "Proletarca" so dali znamenje, da je nevarnost tukaj. Ker pa samo znamenje še ne izpremeni položaja, prepreči preteče nevarnosti, je dolžnost vseh zavednih delavcev, da se na znamenje odzovejo z vso svojo močjo — v duševnem in gmotnem oziru . . . Vemo sicer, da vsem delavcem list ne bo po volji; toda sodrugi se na to ne morejo ozirati! Vsem ustreči gotovo ni bila želja in namen ustanove "Proletarca", posebno sedaj ne, ko je treba stvar sčistiti. Provokacija pa ne izhaja od strani socialistov, temveč od strani nasprotnikov.

"Proletarca" rojstvo ima svojega očeta v nasprotnikih socialističnih idej, to se pravi, list se je ustanovil zato, ker so sovražniki sejali seme sovraštva do svobodomiselnih nastopov in idej — ne pa, kakor hočejo nekaterniki, ki jih Konda najame, dopovedati, da je "Proletarec" izšel iz neobjektivnosti in sovraštva.

"Proletarec" se je rodil vsled vzrokov, kakor nastane vse poleg teh; on je torej posledica vzrokov . . ."

Slovenski socialisti so pred 20. leti ustanovili "Proletarca" radi tega, ker niso mogli shajati s lastnikom "Glasu Svobode", ki jim je dal list na razpolago le v toliko kolikor se je njemu in njegovim interesom zdelo primerno. To pa ni bilo dovolj, in tako je nastal "Proletarec", ne kot konkurenčni list "Glasu Svobode", ampak rodila ga je potreba po samostojnem delavskem glasilu, ki bi zastopal samo interese delavstva.

Mnogo jih je bilo, ki so tekom dveh desetletij delovali za ta list in za J. S. Z. Mnogo jih je

bilo, ki so se žrtvovali en čas, toda malo, ki bi bili vztrajali. Kljub temu, dokler so bili organizirani v J. S. Z. in preje v Slovenski socialistični zvezi, so ji bili lojalni, se borili v njenih vrstah in se prištevali članom poštene armade za poštene boje. To je naš pokret vsikdar bil ker kot socialističen ne more biti drugačen.

Zgodovina "Proletarca" je častna. Noben slovenski list ni bil toliko blaten in toliko napadan kot "Proletarec". Rugarili so proti njemu, mu kopali grob, ga rinili vanj, pri tem pa sami padali v jamo. Mnogo slovenskih listov, nasprotnih ali sovražnih "Proletarcu", je že prenehalo. "Proletarec" še izhaja. Danes je "Proletarec" tretji najstarejši slovenski list v tej deželi.

Kakor l. 1906, tako ima "Proletarec" tudi danes enake sovražnike. V tem je dokaz, da ni zgrešil svoje poti, da je ostal zvest socialističnim načelom, zvest borbi za pravico in resnico. In to mu daje pravico do življenja.

Mussolinijeve lopovščine prihajajo na dan.

Dosedaj se je Mussolini izgovarjal za storjene fašistične zločine na "nepokorne" in neodgovorne elemente v fašističnem taboru. Mnogokrat je obljuboval, da bo storil konec nasilstvom in pognal razgrajače in morilce v ječo.

Umor socialističnega poslanca Matteottija, ki je postal žrtev zavratnih fašističnih krvnikov, je dal svetu priliko bolj globoko pogledati v fašistično gnezdo. In svet je videl: Najvišji vladni uradniki so bili zapleteni v atentat na Matteottija. Eden morilcev je bil Cesare Rossi, Mussolinijeva desna roka, bivši generalni tajnik fašistične organizacije, bivši načelnik propagandističnega biroja v notranjem ministerstvu in posestnik mnogih drugih odgovornih pozicij, od kar so fašisti krmarji Italije.

Cesare Rossi je sedaj v ječi radi sodelovanja pri umoru socialističnega poslanca Matteottija. Ne dopade se mu, da ga je Mussolini zapustil v tej krizi in zato je spisal memorandum, v katerem slika Mussolinija za nadkriminalca in morilca, ki spominja na čase Borgijcev. Opozicionalno časopisje v Italiji je ta memorandum, ki je vzbudil po vsem svetu veliko senzacijo, priobčilo, toda malo jih je bilo, ki bi hoteli verjeti, da je fašistični ministerski predsednik tako nizkoten karakter, navaden krvoželjen zločinec, ki se ne pomišlja spraviti nasprotnika, kadar se mu zazdi nevaren, s sveta na kakršenkoli način.

Rossi v svojem dokumentu trdi, da je Mussolini izdal tajne ukaze generalu Balbeju in drugim fašističnim glavarjem kaznovati poslanca Misurija, Fornija in Amendolija, ki so bili brutalno napadeni. Odobril je načrt za napad na hišo bivšega ministerskega predsednika Nit-

tija, na katero so navalili fašisti, jo izropali, napravili mnogo škode in pretepli vsakega, ki jim je prišel v roke. Katoliški klubi v Brianzi so bili razbiti potem ko je Mussolini dovolil napade. Rossi v svojem spisu nadalje trdi, da je Mussolini ukazal podtajniku Finziju nakazati trem zaupnim članom fašistične bande 10,000 frankov, da bi šli v Pariz umoriti nekega sovražnika italijanskih fašistov, general de Bono pa jim je oskrbel potne liste pod drugimi imeni in poklici, da se jim ne bi prišlo na sled. Kar so fašisti počeli proti socialistom in komunistom, o tem se sedaj niti ne govori.

Mogoče ni vse resnično kar trdi Rossi v svojem dokumentu. Resnično pa je, da je Mussolini glavar stranke tolovajev in korumpirancev, s katerimi je napolnil kabinet in druge državne pozicije. Človeka se sodi po družbi s kakršno občuje. Zato je Mussolini to kar Rossi pravi da je, pa četudi bodo Rossijeve trditve zanikane.

Fašisem se pogreza v lastnem gnoju — uso-da vseh gibanj, ki temelje na nepoštenju, diktatorstvu, brutalnostih in korupciji.

Kitajski kristjani in zapoved "ne ubijaj!"

Iz Pekinga poročajo, da je oddelek kitajskih vojakov, spreobrnjenih v krščansko vero, bil poslan v Kalgan, da kaznuje vojaško četo, ki je ropala po mestu. Samo par sto vojakov uporne brigade se je faktično udeležilo plenjenja. Poveljnik krščanske čete, ki ga je poslala nova kitajska vlada da uvede "mir in red" v Kalganu, je dal postaviti nedisciplinirane vojake na železniški most, kjer so jih njegovi vojaki postrelili. Na božični dan je bilo ustreljenih 350 in dan pozneje 415. Druge so postrelili naslednji dan. Skupaj je bilo umorjenih 1,065 vojakov, Vsakega, ki je imel v posesti kaj ukradenih predmetov, so ustrelili. Mrtva trupla vojakov so padala z mostu trideset čevljev globoko v z ledom pokrito reko.

Kitajskim kristjanom ne smemo preveč zameriti, ker so se božje zapovedi "ne ubijaj" učili od evropskih in ameriških kristjanov.

Slavnostna izdaja "Proletarca".

"Proletarec" bo enkrat v tem letu izšel v zelo povečani izdaji, ki bo vsebovala razne zgodovinske spise in pregled dela, ki se ga je vršilo v področju te organizacije skozi prešlih petindvajset let.

Naše sodruge in somišljenike že sedaj opozarjamo na to izdajo. Vse podrobnosti bodo sporočene po prvi seji upravnega odbora.

Pazite, če kupujete "real estate"!

Poštni oddelek Zedinjenih držav je pred kratkim postavil neko kompanijo na listo goljufivih družb, ker so izvidi dognali, da je prevarila najmanjše 12,000 žrtev za okroglih 15 milijonov dolarjev.

Ob tej priliki izvršene študije so dognale, da obstoja 60 do 80 švindlarskih kompanij, ki vrše svoje posle v približno 50 večjih mestih in imajo svoje mreže v najmanjše 25 državah. Ceni se, da je bilo zadnja 4 leta najmanjše 100,000 do 150,000 ljudi prevarjenih z "real estatom". Švindlerske kompanije so izmolzle najmanjše 100 milijonov dolarjev iz žepov svojih žrtev.

Pomanjkanje stanovanj in želja večine ljudi, da bi imeli svojo hišico, zelo pomaga tem pijavkam. Mnogo je načinov, katerih se poslužujejo brezvestni goljufi. Eden je sledeči:

V hišo pride agent, pogostoma ženska, in vam pove, da uprizarja ta in ta kompanija loterijo na stavbišča. Najlepše je to, da stvar nič ne stane. Treba je le, da podpišete par vrstic, s katerimi potrjujete, da se želite udeležiti loterije. Pozneje pride drug agent, in vam naznani, da ste vi tista srečna duša, ki je zadela v loteriji, in da vsled tega dobite stavbišče v kraju, kjer se razvije nov, krasen del mesta. Zemljišče ne stane nič, izvzemši takso za prepis, katere — seveda — ne morete pričakovati, da bo plačala kompanija, ki vam je že podarila "lot". In kdo ne bi dal 40 do 50 dolarjev za stavbišče, ki bi drugače veljalo nekoliko sto dolarjev, če bi ga kupovali?

Ko vam agent pokaže "vaše" stavbišče" ste nekoliko razočarani. To ni, kar ste si domišljali. Majhno je, vi pa bi radi imeli kos vrta okrog hiše. Toda darovano je, in takemu konju se ne gleda na zobe. Ampak agent je opazil vaše razočaranje; celo pripravljen je bil na to. Vzame vas izpod pazduhe in vas popelje v center "nove naselbine", kjer so loti veliko večji. Seveda tu še ni hodnikov, ne vodovoda, ne kanala, ampak vse to je označeno z napisi, in ulice, katerih še ni, imajo že imena. Tukaj bi bilo lepo imeti stavbišče in malo kasneje hišo, zakaj tu bo prometno in trgovsko središče nove kolonije. Kako bi vam to ugajalo, prijatelj?

Razume se, da so ti loti dražji. Toda agent je pripravljen pomagati vam tudi v tem. Od cene tega stavbišča bodo odračunali vrednost v loteriji dobljenega lota, in plačali boste le, recimo, 400 dolarjev. In kadar bo polovica odplačana, vam bo kompanija zgradila hišo, ki jo boste tudi lahko odplačevali na obroke. Kako bi bilo to? To je prilika, ki se vam ponuja enkrat v življenju. Nikdar več ne boste tako po ceni prišli do svoje hiše.

Vi pristanete in začnete odplačevati, dokler se nekega dne ne prepričate, da ne bo v tem kraju sto let ne mesta ne predmestja ne sploh naselbine, da je vaše stavbišče le majhen del farme, ki jo je kompanija kupila za manj nego ste vi dali za en lot, da nihče ne misli na stavbo kakšne železnice, tramvaja ali drugega prometnega sredstva, in da vaše stavbišče ni vredno piškavega oreha.

Ali pa ste nemara podpisali kontrakt, po katerem ste bili, ko ste ga prečitali, do dobrega prepričani, da bo kompanija napravila vodovod in kanalizacijo in trotarje, in da sami ne boste imeli nobenih stroškov več. Toda čez leto dni zahtevajo od vas nekakšna plačila. Če se pritožite kompaniji, vam svetuje, da prečitate kontrakt, ki ste ga podpisali. Ta kontrakt obsega res

vse nasprotno temu, kar ste vi mislili, ker vam je jezik legalnih dokumentov tuj, posebno če so ga sestavili goljufi.

Da bi tožili na sodnji? Odvetniški izdatki bi bili preveliki. In brez odvetnika ne morete pričakovati nikakršnega uspeha. Nazadnje vam ne ostane nič drugega, kakor bridko spoznanje, da ste bili prevarjeni.

Iz vsega tega sledi, da je treba največje previdnosti, če se kupuje "real estate". V deželi je dovolj poštenih kompanij in agentov, toda če jih človek ne pozna, je treba, da se dobro pouči, preden napravi prvi korak.

(Izseljeniška pisarna, SHS.)

"Izplača se biti socialist".

Tu ponatiskujemo eno "vest" iz milwauške "D. S.", ki je bila priobčena že pred več tedni, natančno dne 6. novembra 1924, ker je vredna da je zapisana in ohranjena na večih krajih. Tiče se Morrisa Hillquita in njegovih dohodkov, ki so po mnenju urednika Fr. Novaka previsoki za socialista. Končno sklepa, da se izplača biti socialist, toda uredniku "D. S." se vendar ni izplačalo, izplačalo pa se mu je postati komunist. Res se mu je izplačalo!

Dotična notica, objavljena na prvi strani imenovanega lista pod gornjim naslovom, se glasi:

"Gospod Hillquit, voditelj socialistične stranke, je dobro napredoval kot buržoazni lakaj, kot sluga gospodov Gompers in Lewis. Za svoje usluge je bil dobro plačan in danes spada med dobro stoječe birokrate, z letnimi dohodki v znesku 20,000 dolarjev. Državno poročilo o dohodninskih davkih namreč kaže, da je gospod nadsocialpatrijot plačal preteklo leta \$2,668 dolarjev dohodninskega davka, kar pomeni, da je "zaslužil" več kot 20,000 dolarjev. Da, buržoazija plača dobro . . . Izplača se biti socialist . . ."

Res je, buržvazija dobro plača svoje sluge, pa tudi slabo. Burns, Palmer in Daugherty so imeli na plačilni listi celo krdelo komunistov. Nouerteva, tajnik ruskega sovjetskega zastopnika Martensa, ko je bival v tej deželi, je obdolžil enega glavnih ameriških komunističnih vodij "gospoda" L. Fraina, da je na plačilni listi justičnega departmenta. Fraina je šel na zagovor pred komunistični tribunal v Evropo, kjer je bil "oprosčen", potem je šel v Rusijo, kjer je bil sprejet kot revolucionar, in nato je kupil na nekem otoku v bližini ameriškega obrežja veleposestvo, baje za denar, ki ga mu je zaupal propagandistični biro tretje internacionale. Morda se spominjate tistega sodnika, ki je l. 1920 dejal da je naravnost škandal kar počno vladni komunisti.

V Workers' Party so tudi danes ljudje, katerih letni dohodki presegajo Hillquitove. V hrvatski sekciji je bil baje "butleger", ki je imel (morda ima še) več kot toliko dohodkov na leto. Na čikaškem "zlatem obrežju" živi človek, ki je bil nekoč socialist, potem pa je postal komunist in se navduševal za stranko, za katero se navdušuje Fr. Novak, slednji seveda neodkritosrčno. Dotičnik je milijonar in glavni manjšinski delničar kapitalističnega dnevnika "Chicago Tribune", ki napravi nad tri milijone dolarjev dobička na leto.

Način, po katerem je spisana prej citirana notica je umazan in sposoben so ga vporabljal samo duševno majhni in propadli ljudje, ki nimajo nikakega poštenja. Niti vsaka haraba ne bo šla napadati poštenjaka, ki je svoje življenje posvetil delavski stvari, na način, kot so ga zmožni gospodje nepoštenih misli pri "D. S."

DNE 9. JANUARJA VAS PRIČAKUJEMO.

V petek dne 9. januarja 1925 ob 8. zvečer se bo vršila v dvorani SNPJ. diskuzija, oziroma debata, pod avspicijo kluba št. 1, na katero so pozvani nasprotniki socialističnega gibanja v Chicagi, da pred delavskim tribunalom ponove in dokažejo to kar so trdili na potrpežljivem papirju. O čem bo v glavnem govora na tej diskuziji, oziroma debati, je razvidno iz sledečih citatov, pojasnil in komentarjev. Vstop v dvorano vsakemu prost.

“Glas Svobode” z dne 22. dec. 1924 je pod naslovom “Komu? Vam? In zakaj?” pisal med drugim sledeče:

“***Do sedaj smo bili vedno prepričani, da imajo organizacije pravico klicati na odgovor in zagovor***samo člane organizacije, vedeli pa nismo, da smo v svobodni Ameriki že tako daleč napredovali, da so diktatorstvu socialistične organizacije podvrženi tudi nečlani***Ne rečemo, da se ne bi odzvali njihovemu povabilu, če bi bilo isto pisano v dostojnem jeziku in če bi šlo res za nekaj, kar bi bilo obče koristno in za razjasnjenje pojmov, tako pa kar naprej povemo da od strani “Glas Svobode” se ne bo šel noben zagovarjati pred “Zajčev tribunal”***ker ni nobeden***navezan dajati odgovor Zajcu ali pa enemu ali drugemu članu kluba št. 1 v Chicagu.

“***Urednik ‘Proletarca’ ve, da so baš ‘takozvani svobodomiselci’ tisti, ki imajo kaj pokazati, medtem ko on nima z vsem svojim vpitjem***niti toliko pokazati, kolikor so mu drugi prepustili pred štirimi, petimi leti.

“Da, neaktivni ‘svobodomiselci’ so ustanovili: S. N. P. J., S. S. P. Z., S. D. P. Z., ki se je združila s S. N. P. J., nadalje Penzijsko društvo v Darragh, Pa., ter mnogo samostojnih društev po raznih naselbinah in — če želite vedeti — prvi slovenski socialistični klub v Ameriki, iz katerega se je razvila J. S. Z. Da, ‘neaktivni svobodomiselci’ so organizirali 22 slovenskih socialističnih klubov po raznih naselbinah v Ameriki in potem ko je J. S. Z. sama pristopila k Socialistični stranki, so ti ‘neaktivni svobodomiselci’***odstopili te klube J. S. Z.

“Sicer pa ni naš namen povečevati sebe, ker slovenski narod v Ameriki ve, kdo je delal in še dela. On ve, da so bili baš ti ‘neaktivni svobodomiselci’ tisti, ki so dramili narod in ga reševali rimskih okovov, da se imajo Slovenci zahvaliti tem, da imamo lepe NARODNE DOMOVE mesto cerkva, kapelic in farovžev.

“***Sedaj pa še nekaj o zahrbtnih ‘intrigantih’ v naprednem taboru. ‘Element’ ali ‘klik’, ki ste ga opisali v prvem delu svojega članka, ima toliko spoštovanja do socialističnega pokreta ter toliko značaja, socialnega čuta in mravnosti, da ne mara v javnosti govoriti o intrigah in denunciacijah, ki so se kuhale v Proletarčevih in Zvezinih uradih za časa vojne.

“To je naš odgovor na vaše izzivanje.***”

Nas ta odgovor ne zadovoljuje. Mi hočemo, da govorite jasno. Predvsem zahtevamo dokaze za vašo trditev “o intrigah in denuncijanstvih, ki so se kuhale v Proletarčevih in Zvezinih uradih za časa vojne.”

Mi vam dajemo priliko razgaliti te intrigante in denuncijante pred čikaškim slovenskim delavstvom in v širši javnosti. In potem vam bomo povedali, kje so bili intriganti, špijoni in denuncijanti!

Uredniški “štab” “Glas Svobode” naj se nikar ne izgovarja na starega Mayerja, češ on je vse pisal, sedaj ko je odšel v stari kraj, ste nas začeli pa klicati na zagovor. Strahopetno je

skrivati se za hrbet starca, ki je bil le orodje gotovih oseb in ni niti razumel kaj in čemu se piše pod firmo njegovih začetnih črk v imenu lista “Glas Svobode”. Vedeli ste že dolgo, da bo klub št. 1 aranžiral ta shod, oziroma debato. Če se boste sedaj izgovarjali na starega Mayerja, ki ni pisal dotičnih “uredniških člankov”, ne pokažete drugega kot vaš značaj v še jasnejši luči, v luči strahopetnosti pred odprtim bojem in v luči najnižkotnejšega natolcevanja.

“G. S.” z dne 24. dec. 1924 piše:

“Zgleda, da si je zadnje čase ‘Proletarec’ vzel na muho tudi naš list in začel vztrajno butati ne samo ob list, ampak tudi ob njegovo osebo. Na vse to zbadanje smo molčali, ker se nam ni zdelo primerno odgovarjati na njegove ‘špice’, češ, boljše je za spás delavstva ako ne odgovarjamo in ne zanetimo iskre prepira, ki je delavstvu le v škodo in v korist nazadnjaštvu. Toda to ni zdramilo urednika pri ‘Proletarcu’, temveč ga je le še okorajžilo, da je začel nekako gonjo proti “Glas Svobode” in si je v to svrhu izposodil tudi klub št. 1, da mu pomaga najti dlako v jajcu . . .

“Ta dlaka v jajcu so tisti članki, ki so bili priobčeni v ‘Glasu Svobode’ za časa volitev glavnega odbora SNPJ. in katerih člankov ni pisal urednik ‘G. S.’ ampak g. L. Mayer, kakor je razvidno iz podpisov na člankih in iz podane izjave urednika Zupančiča.

“***Vsled onih člankov so se čutili prizadeti gotovi ljudje, dasi jih ni nihče imenoval, in to je dalo povod nekaterim, da so začeli vpiti ‘G. S.’ je proti J. S. Z.***In dotični ljudje, ki so se čutili prizadeti, so bili slučajni člani J. S. Z., od tod gonja proti ‘Glasu Svobode’ od strani urednika ‘Proletarca’***s pomočjo katere bi radi zapletli urednika ‘G. S.’ v stik z onimi članki, da bi ga potem persekutirali pri Jednoti.

“Razsoden človek imenuje to intrigiranje, zato naj bi urednik ‘Proletarca’ rajše molčal o intrigantih pri ‘G. S.’, ker če se kje kaj intrigira, se to dela baš v uradih ‘Proletarca’. V tem oziru bi se lahko marsikaj povedalo, toda kot smo že zadnjič omenili, tega ne storimo iz gotovih vzrokov.

“***Kdor ni z nami je proti nam,‘ tako nekako se izraza urednik ‘Proletarca’, to je, če hočeš biti socialist, MORAS BITI ČLAN SOCIALISTIČNEGA KLUBA; MORAS ČITATI SAMO TISTE LISTE, KI JIH IZDAJA SOCIALISTIČNA STRANKA; MORAS PRISTATI, KAR PRIDE OD SOCIALISTIČNIH ORGANIZACIJ, itd.

“To je ozkotirnost v najširšem pomenu besede, ki že meji na fanatizem in ki več škodi gibanju kot pa hasni.

“***Urednik ‘Proletarca’ ne zna ceniti vrednosti in dela simpatičarjev. On jih celo odganja, mrzi, jih kliče sovražnike gibanja, jih bojkotira in jim bi najrajše zavil vrat, da bi jih tako spravil s pota.

“Toda vse to nas ne odganja od tega, da ne bi šli svojo pot naprej. ‘G. S.’ je***od začetka simpatiziral s socialističnim gibanjem. On je bil tisti, ki je oral ledino med ameriškim Slovenci in jih pripravil ter navajal do razredne zavednosti.

“***Vsak ve, da je težko dobiti ljudi, ki bi pristopili k socialističnim organizacijam, ako so recimo v rimskih spolah, in med slovenskimi socialisti je menda edino urednik

'Proletarca', ki tega ne vidi. Zakaj pa ne gre med Zakaj-skovo čredo in tam učil socializem, zakaj išče spreobrnjenec k socializmu najprej med 'lažnjivim svobodomisilstvom'?

"'Glas Svobode'***je svobodomiseln in v političnem oziru neodvisen list in če simpatizira z delavskim gibanjem, mu tega ne bo zabranil nihče. Pri zadnjih predsedniških volitvah bi 'G. S.' lahko zaslužil na političnih oglasih več tisočakov, ampak je kljub veliki krizi, ki pritiska, te oglase odklonil, in če prestejemo vrsto za vrsto, pisano v prilog delavskim kandidatom, stavimo, da je 'G. S.' desetkrat toliko napisal v prilog delavskih kandidatov, kot pa je to storil 'Proletarec', ki je glasilo J. S. Z. — organizacije, katera ga vzdržuje.

"'G. S.' pa nima nobene take organizacije ki bi ga vzdrževala***in ravno radi tega bi moral urednik, kakor tudi članstvo J. S. Z. to vpoštevati in dati 'G. S.' kredit ali vsaj priznanje za njegove simpatije z vašim gibanjem, ne pa da ga bojkotirate in nazivljate njegove osebe za 'kliki' in 'element', 'intrigante' in kaj še vse.

"***Dotični članki o volitvah v gl. odbor SNPJ., ki jih je pisal g. Mayer so bili pisani v spomladi, nekako aprila meseca. Klub št. 1 in 'Proletarec' sta ves ta čas molčala in sedaj po osmih mesecih, ko so zvedeli, da je g. Mayer radi slabega zdravja odpotoval v stari kraj in ga ni več tukaj, so zagnali huronski krik o intrigah in napadih na njihovo gibanje ter sklicujejo javen sestanek ter kličejo pisce člankov na odgovor!

"To, zdi se nam, presega že vse meje in edini smoter tega je zopet zavpiti med svet: 'Niso prišli na odgovor, taki so, zato bojkotirajte list 'Glas Svobode!' Tako plačilo je dobil za svojo agitacijo za delavske kandidate."

Tu se slika za list, kateri simpatizira z delavskim gibanjem in mi bi mu morali biti celo hvaležni za to dobroto, kakor misli neveden delavec, da mu moramo biti mi hvaležni, ker je glasoval za Debsa ali kakega drugega socialističnega kandidata. O vsem ostale bomo govorili na debati dne 9. januarja in upamo, da bodo "nedolžneži" od "G. S." in zastopniki "kliki" navzoči in šli na oder braniti svoje "stališče".

V izdaji z dne 24. marca je pisal:

"***Kar pri Jednoti potrebujemo, je dober gospodarski ali nadzorni odbor, sestavljen iz ljudi, ki se pečajo z ekonomijo, ki imajo trgovsko naobrazbo ali pa imajo sami trgovine in so uspešni trgovci.***V glavnem gre za to, da bo delavstvo previdno volilo in izvolilo najsposobnejše in najzmožnejše uradnike in se ne bo oziralo na področno propagando, ki se vrši na tihem od strani gotovih elementov, ki bi radi delali kupčijo z Jednoto in ki bi se radi z vsemi štirimi vsedli k Jednotinemu koritu."

Kdo izziva, intrigira in natolcuje, dokazujejo sledeči citati iz "G. S." V izdaji z dne 26. marca 1924 piše:

"***V prvi vrsti gre, da se odprto izrazimo, da dobi vaje Jednote v roke 'Proletarec', oziroma tista mala skupina rojakov, ki pri vsaki priliki glasno vpije o svobodščinah delavca in ki hoče prisiliti 90% članstva, da tako pleše kot oni diktirajo. Dopis iz Clevelanda, ki smo ga prejeli pred nekaj časom in ga vsled tolerance nismo priobčili, prav jasno pove zakaj.***De pri celi stvari, zakaj so se pri Proletarcu premislili preseliti se v Cleveland in zakaj je dobil klub št. 27 v Clevelandu ukaz iz gl. stana JSZ, da takoj prekine vsa nadaljnja polzvedovanja in pogajanja z ozirom na premestitev lista v Cleveland. Dopisnik pravi, da se je to zgodilo radi tega, ker je jednota sklenila postaviti lastno tiskarno***In če je njihov namen, da se bo tiskal 'Proletarec' v jednotni tiskarni, je seveda absolutno potrebno, da imajo večino v glavnem odboru, ker drugače ne bi bili gospodarji v jednotni tiskarni.***'G. S.' je popolnoma neodvisen od Jednote in Proletarca, zato si štejeemo v dolžnost, da stvar povemo tako kot je.***In če pogledate na listo kandidatov, si lahko izberete tiste, ki jih je postavila JSZ.

O teh stvareh bi molčali***če se nam ne bi gabila ostudna in področna propaganda proti 'G. S.', ki je že od nekdanj trn v peti malemu krogu okrog 26. ceste."

Ako piše "G. S." sedaj, ko prihaja čas da se zagovarja pred javnim tribunalom, da "simpatizira s socialističnim pokretom", je treba prečitati tudi tole, da se vidi kako simpatizira. V izdaji z dne 28. marca je "G. S." pisal:

"Sedaj se veliko razpravlja o združitvi jednot in zvez in kdor zasleduje mnenja raznih članov, ki so za in proti združenju, bo lahko takoj uganil, da je vmešavanje politike v podporne organizacije ravno tisto poleno, ob katerega se skoro vsak spodtakne, čeprav se noče jasno izraziti iz bojazni, da ga kdo ne napade radi njegovega političnega naziranja. Mnogi so proti združenju, ker se boje, da jim bi Jednota vsiljevala politično prepričanje manjšine.***Pa tudi v načelni izjavi ni nikjer rečeno, da se mora Jednota pečati s političnimi rečmi.***In če hočemo, da bomo združeni v eno veliko podporno organizacijo, kjer bodo imeli vsi člani enake pravice in popolno svobodo v verskem in političnem prepričanju, tedaj je sedaj čas, da članstvo SNPJ. pokaže članom drugih jednot in zvez, katere vabi Jednota da se z njo združijo, da volijo v glavni urad le take kandidate, ki niso zavezani delovati v prvi vrsti za kako politično organizacijo in potem šele za blagor Jednote in nje članstva.

"***Da je Jednota rastle po številu članstva in na premoženju, se imajo člani zahvaliti v prvi vrsti zmernejšim elementom***to je konservativcem, čeravno se to naše mnenje ne strinja z mnenjem g. Naceta Zembergerja, ki pravi v svojem dopisu, da se ima Jednota zahvaliti za vse kar ima, edino radikalnim socialistom. Uprava Jednote je bila skoro ves čas v rokah zmernejših voditeljev.***Pa bo de kdo rekel, da so skoro vsi člani gl. odbora tudi člani J. S. Z. Izjemoma je to res, ampak tisti člani glavnega odbora, ki so uspešno vodili Jednoto, niso zagrizeni socialisti*** in delajo v prvi vrsti za interese Jednote.

"***Če je Jednota rastle in napredovala po zaslugah in prizadevanju edino ožjih sodruznikov Proletarca, kako je potem vendar to, da nikamor ne pridejo z njihovim lastnim podjetjem? Kako to, da nima Proletarec danes toliko naročnikov, kot jih je imel pred 15. leti, ko je bil npr. Zavertnik njegov urednik, in zakaj nima JSZ. niti polovico toliko članstva, kot jih je imela, recimo l. 1913?!!

"***V interesu združitve je, da pade krinka raz obraza in da se prepreči načrt od strani Proletarčarjev, ki je bil tako izborna zasnovan. Tajna propaganda od strani te pešiče ljudi ne bo imela uspeha, in če slučajno zmagajo — ker agitatorji in agitatorice so že davno na potu po raznih naselbinah — bo ta zmaga le polovičarska ker članstvo tistih zvez in jednot, ki se nameravajo združiti s SNPJ. in ki je v pretežni večini konservativno, se ne bo odreklo svojim svoboščinam in ne bo šlo prostovoljno v tuj jarem, temveč glasovalo bo proti združitvi. In kot smo že prej rekli, združitve bo v prvi vrsti odvisna od tega, kako bodo izpadle sedanje volitve v glavni odbor.

"Molčali bi, ako ne bi bil nataknen nagobčnik članstu, ker člani bi se sami oglašali v dopisih v lastnem glasilu in bi povedali svoje mnenje. Tako pa nam ni preostalo drugzega kot da smo posvetili z bengalično lučjo na tiste ki so že računali, da imajo Jednoto v svojih rokah in da bo moralo članstvo jednote tako plesati kot bo diktirala njihova politična organizacija, ki vidi svoje ojačanje edino v tem, da dobi pod svojo komando 50,000 članov SNPJ. in njih ogromno premoženje, ki že v duhu gleda, kako se bo Proletarec tiskal v jednotni tiskarni na Jednotne stroške."

Enako umazan je "G. S." v fabriciranih dopisih, ker drugih itak malo dobi. V "dopisu" iz Kansasa, priobčen v izdaji z dne 31. marca, piše:

"***Tukaj sedaj obiskuje rojake neka gospa Tančar iz Chicago, ki nabira naročnike za Proletarca in skuša ustanoviti socialistične klube. Uspeh je menda jako slab in zdi se mi, da ne bo dosti kruha iz te moke, kajti če bi Taučerjeva obdržala zase vso naročnino ki jo dobi, ista še voznih stroškov ne bi krila, da ne govorimo o drugih stvareh. Nekateri se čudijo, zakaj se ta gospa tako žrtvuje,

toda kdor pogleda v Prosveti objavljeno listo kandidatov, bo hitro vedel, zakaj to potovanje in agitacija***Vsaka kandidatura nekaj stane in požrtvovalnost je s tem obilo poplačena. Tisti ki ste čitali razprave v 'G. S.', sedaj vidite zakaj se ne sme v Prosveti nič pisati in zakaj je baš v tem času toliko agitacije od strani Proletarca.***V podpornih organizacijah ne bi smelo biti politike. Za to se druge stranke. Tisti pa, ki hočejo politiko vsiliti jednoti, jo gonijo v propad in cepljenje. Tega pa vendar ne maramo. — Nov naročnik."

"G. S." je v boju proti J. S. Z. in "Proletarcu" tekom prošlega leta razdelil socialiste na dvoje — na levico in desnico. Tiste, ki se mu zdeli "dobri" in ne preveč radikalni, hvali in "zagovarja", druge, "radikalne socialiste", je pa obsodil v pogubljenje. Pri takih hvalah se je seveda tudi posluževal laži, ki jih bo imel priliko dokazati na debati 9. januarja. V izdaji z dne 7. aprila 1924 piše:

"***Kaj je Glas Svobode in koliko je baš Glas Svobode storil za***slovensko delavstvo v Ameriki, to vedo rojaki povsem dobro.***Prepričani smo, da bi 'G. S.', ako bi postavili na tehnično delo Glasa Svobode in Proletarca, odvagal petnajst Proletarcev.***Kar je bilo storjeno, so storili drugi pred vami, vi ste le prišli k jaslim.***Povejte koliko ste storili vi in potem bomo govorili naprej.

"V celi razpravi (o kandidatih v glavni odbor SNPJ. — Op. uređ.) ni bilo omenjeno niti eno ime kot menda edino ime urednika Prosvete, kar pa nima z njegovo kandidature nobenega stika, temveč smo le rekli, da je imel Proletarec takrat največ naročnikov, ko je bil njega urednik Jože Zavertnik. Ali ni to mogoče res? Ali smo s tem skušali škoditi njegovi kandidaturi za uredniško mesto? Jože Zavertnik je socialist in kedar boste vi vedeli o socializmu toliko kot ima on v mezincu, boste lahko rekli, da nekaj znate.

"Ali smo skušali škoditi združitvi, ker smo povedali zakaj nekateri člani drugih organizacij pomišljajo in se bojijo? Da bomo odprti: bojijo se vaše diktature in ničesar drugega, saj se je baš vaš ožji sodrug hvalil pred odborniki neke slovenske podporne organizacije, da se iz vašega urada diktira Jednoti kaj in kako je treba isto voditi."

Logike ni najti nikjer. Na eni strani hvali "druge pred nami", na drugi pa jim očita, da so bili med vojno denuncijanti in intriganti in da so se bali krampa in lopate.

Tudi to, kaj je "G. S." vse ustanovil in kdo so tisti svobodomiselci, ki so resnično in požrtvovalno delali na polju prosvete, bodo imeli priliko povedati dne 9. januarja. V izdaji z dne 21. aprila 1924 ponovno naglašja:

"***Naj konstatiramo na tem mestu***da je 'G. S.' ponosen na svoje delo, da je vse, kar je danes naprednega med ameriškimi Slovenci, ustanovil 'Glas Svobode' in ravno radi tega prihajamo na dan s vprašanjem, da nam povedo pri 'Proletarcu' kaj so oni storili, da nam pokažejo njihovo delo.***Pa bodo rekli pri Proletarcu: Ustanovili smo J. S. Z. Klub št. 1 je bil ustanovljen s pomočjo Glasa Svobode davno predno je kdo sanjal o 'Proletarcu', in v zvezi je še danes nekaj od 22 klubov, ki jih je ustanovil 'G. S.' in jih odstopil vam, ko se je Vaša zveza pridružila Narodni soc. stranki na pritisk Glas Svobode. Dosedaj še nismo videli prav nobenega uspeha od Vaše strani, kot morda edino to, da ste se znali vselej pritisniti h koritu in da bi tudi sedaj radi prišli na krmilo največje slovenske podporne organizacije, da bi izpodrinili iz gl. urada vse tiste ki vas držijo stran."

V izdaji z dne 12. maja 1924 je zapisal nekaj trditev, ki jih bo lahko bolj razločno pojasnil. Ako so nanje že pozabili, jih tu citiramo:

"***Če so ljudje pri 'G. S.' res brezpomembni, zakaj toliko izjav?! Zakaj potrata dragocenega časa na vaših sejah?***Ali vse to ne bo nič pomagalo, ker eno je gotovo: SNPJ. je PODPORN A ORGANIZACIJA***in kot taka naj ostane vsaj politično nepristranska. Ustanovljena je bila na svobodomiselni podlagi in vsled tega je tudi tako napredovala.

"Tu lahko konstatiramo, da ako ne bi bilo Jednote, ne bi bilo niti Proletarca, kajti ako je kdo imel dobiček od te 'straže', jo je imel Proletarec ne pa Jednota. Če hoče urednik 'Proletarca', da o tem podrobneje spregovorimo, se bomo čutili obvezane, da to storimo. Kot prej rečeno, so v SNPJ. člani vseh političnih in raznih verskih prepričanj. Pretežna večina čita vse slovenske liste. Med vsemi slovenskimi listi pa je 'Proletarec' menda tisti, ki ima najmanj naročnikov. Kako to potem da je izjemoma 'Proletarec' ravno tisti list v katerem Jednota največ oglašuje? Zakaj Jednota ne oglašuje v Enakopravnosti, Glasu Naroda, Glasu Svobode, D. Sloveniji, Zakrajškovi Eđnosti, Glasilu K. S. K. J., Amerikanskem Slovencu, itd. v isti meri kot v Proletarcu? Zakaj nima dramski odsek kluba št. 1 svojih vaj v kaki drugi dvorani temveč — pa naj bo. Bolje je, da molčimo . . ."

Tu, vidite, je zopet namigavanje: "Zakaj nima dramski odsek kluba št. 1 svojih vaj v kaki drugi dvorani temveč . . ." Potem pa zlobno dostavi: "No, naj bo, pa ne bomo še povedali!" Boste morali, kajti baš radi takih trditev se morate priti zagovarjati pred zavedno slovensko delavstvo, ako imate še količkaj ponosa in čuta dostojnosti v sebi.

O ljudeh, katerim je napravil v nekaterih izdajah kompliment, je v izdaji z dne 4. junija 1924 v "dopisu" s podpisom M. M. pisal:

"***Marsikdo ne ve ali pa je že pozabil, kaj vse dobrega za narod so storili proletarčarji zlasti v zlatih starih časih. Z ustanovitvijo SNPJ. se je pričelo težko delo, ki je zahtevalo veliko truda in požrtvovalnosti, osobito prvih par let. Peščici Proletarčarjev se tedaj še sanjalo ni prijeti za kramp in lopato ter pomagati graditi narodno zavetišče SNPJ. . . ."

V izdaji z dne 7. aprila 1924 se je hotel urednik "Glasa Svobode" zavarovati s posebno izjavo, da bi ga ne "persekutirali pri jednoti". Glasi se:

NEKOLIKO POJASNILA "PROLETARCU".

"Proletarec" v svoji zadnji številki z dne 3. t. m. na par mestih namiguje, da je podpisani v zvezi s kritikami, ki jih zadnje čase objavlja "G. S." Da ne bo nikakega nespornostnega, tem potom opozarjam na prvo tozadevno kritiko, v štev. 35 "G. S." z dne 21. marca kjer stoji v članku "Veliko je poklicanih, a malo izvoljenih" v peti vrsti odspodaj dobesedno: "In ker opazimo med kandidati (za glavni odbor S. N. P. J.) tudi našega urednika, naj tu konstatiramo, da nima s temi članki naš urednik prav nobenega stika." Kakor pa je iz omenjene številke Proletarca razvidno, so to ugotovitve — vedoma ali nevedoma — prezrli, vsled česar na tem mestu izjavljam, da nisem pisec in nimam sploh nobenega stika s članki, ki se tičejo volitev glavnega odbora S. N. P. J. Upam, da bo ta izjava naredila konec vsakemu sumničanju. — JAKOB ZUPANČIČ, urednik 'Glas Svobode'.

Tudi o tej izjavi bomo govorili, in J. Zupančič bo imel priliko podati nadaljne izjave.

Iz "Prosvete", izdaja z dne 30. aprila 1924, v kateri je priobčen zapisnik seje gl. odbora SNPJ., povzemo:

"***Br. predsednik pojasni bratu Zupančiču, zakaj je bil pozvan na našo sejo.

Br. Zugel vpraša: Brat Zupančič, jaz smatram članke, ki so bili pisani v uredniški koloni "Glasu Svobode" in so se nanašali na volitve gl. odbora SNPJ., za vaše članke.

Odgovor b. Zupančiča: Jaz sem sicer urednik, nimam pa nič za odločati. Odvisen sem od Majerja in Skubica, ki tudi pišeta članke.**

Br. Zaitz pojasnjuje potek tozadevne razprave na dopoldanski seji, nakar izvaja, da je po njegovem mnenju odgovorni urednik pri listu odgovoren za uredniške članke, neglede na to kdo lastuje list.

Vprašanje: Ali Vi smatrate, da so bili dotični članki mnenjé lista Glas Svobode, ali ne? Odgovor: Da.

Kot smo že mnogokrat naglašali: Ne gre se proti "Glasu Svobode", ki je kot tak postal brez-vpliven list, ampak gre se proti kliku, ki pod krinko lažnjivega svobodomiseltva ruje proti socialističnemu pokretu med slovenskim delavstvom v Zedinjenih državah, in ta klika ima zaslobo pri ljudeh koritaških nazorov v slovenskih naprednih in naprednih podpornih organizacijah.

"G. S." je le orodje te klike. "Nekega lepega dne", ko se bi jim na kaki konvenciji ali na splošnem glasovanju posrečilo dobiti v roke glasilo SNPJ., bi "Prosveta" postala tako orodje.

Klub št. 1 ni tako brezpomembna organizacija kot jo hoče "G. S." in drugi katerim je na potu predstavljati. In J. S. Z. ni tako majhna, kot vi mislite da izgleda iz številke prodanih članskih znamk.

Radi tega hočemo, da pridete dne 9. januarja zagovarjati vaše stališče pred delavstvo, organizirano v J. S. Z. in pred ostalo slovensko publiko.

Čudno je, pa vendar resnično: Gospodar ukaže delavcu glasovati za kandidate ki jih je gospodar postavil. "To je tebi v prid," mu pravi. Delavec gre in voli gospodarju v prid in sebi v škodo. Mnogokrat ve to, pa vendar ne ve in si dopoveduje, da ne more vedeti. Pač, slaba vest, ki se sempatam oglasi v ponižnem hlapcu.

Nevedna masa je nevedna zato ker ne ve da je nevedna.

"SKOZI MEGLO"

je povest, ki jo je spisal našim čitateljem poznani pisatelj Angelo Cerkenik. V tem delu nas vodi skozi meglo predsodkov, ki si jih je ustvarila miselno korumpirana družba in se odela v plašč moraličnega hinarstva. Pisatelj slika v tej povesti žensko, ki je bila pahnjena v bordelsko brezdnost, bila dvignjena, toda madež, ki ga ji je utisnila ista družba ki jo je vrgla navzdol, se ni mogel izbrisati v očeh hipokritičnih ljudi. Trpela je pod križem in z njo njen rešitelj, in ona je to razumela ter trpela še toliko bolj. Povest "Skozi meglo" še ni bila priobčena v nobenem drugem listu ali knjižici. Čitajte jo v "Proletarcu".

"PROLETAREC" PRED 20. LETI

"Proletarec" meseca januarja 1906, 1. številka:

V Glencoe, Ohio, se je ustanovil socialističen klub. V klub se je vpisalo tudi pet sodruginj. Predsednikom je izvoljen Nace Žlemberger, tajnikom pa A. Kravanja.

V gospodarski odbor "Proletarca", katerega izdaja slovenska socialistična zveza v Ameriki, so bili izvoljeni: Andrej Poravne, predsednik; Anton Prešern, tajnik in blagajnik; Ivan Bartel, zapisnikar. V uredniški odbor: Jože Zavertnik, Frank Petrič in V. Brunschmidt-Kratkokvil. Za ekspiditorja sta izvoljena sodruga Ferdinand Peče in Dominik Petrič. Sodruga Jože Ženko je izvoljen za nabiralca oglasov. V nadzornem odboru sta sodruga Ivan Petrič in Ivan Bartel.

Slovenski socialistični klub v Chicagi je izvolil mesto sodruga J. Zavertnika sodruga Dominika Petriča zapisnikarjem, J. Zavertnika pa korespondenčnim tajnikom.

— Za tiskovni sklad "Proletarca" so darovali v Chicagi: F. Petsche \$25; J. Anžiček \$5, J. Bizjak \$5, J. Bartel \$5, A. Poravne \$5, Anton Prešern \$10, D. Petrič \$2, J. More \$2, J. Zavertnik \$2, J. Ženko \$10, Minneapolis, Minn., sta darovala sodruga V. Brunschmidt-Kratkokvil \$1, F. Petrič pa \$1.50 Virden, Ill., je daroval sodruga Simon Kavčič \$5, Sod. Kirar iz Cumberland, Wyo., je poslal \$5.

Slovenci v Chicagi pozor!

V nedeljo 31. decembra bo zboroval slovenski socialistični klub ob 2. popoldne v Narodni dvorani, 587 So. Centre Ave. Vse sodruge se opozarja, naj tudi svoje prijatelje povabijo na ta velevažen shod. — Anton Prešern, tajnik.

Izjava.

G. Konda po Chicagi pripoveduje vsakemu, kdor ga hoče poslušati, da je slovenski socialistični klub v Chicagi ukradel njemu knjižico, oziroma rokopis "Naša bogatstva".

To je nesramna laž. "Naša bogatstva" je napisal znameniti ruski socialist Kropotkin, v slovenski jezik jo je pa prevzel dr. K. Sl. Priobčil je rokopis "Rdeči Prapor", glasilo jugoslovanskih socialistov v Avstriji, kasneje pa "Glas Svobode", sedaj je pa to knjižico založil slovenski socialistični klub v Chicagi. — Anton Prešern, tajnik slov. soc. kluba.

"THE NEW LEADER"

Najboljši angleški socialistični tednik v Ameriki je "The New Leader", ki izhaja v New Yorku. Vsebina je izbrana in za sotrudnike ima sposobne pisatelje in časnikarje. Prinaša pregled socialističnega gibanja doma in po svetu. Razprave in članke ter vse kar prinaša, je vredno, da se čita. Naročnina na "New Leader" je \$2 na leto. Naslov: "The New Leader", 7 E. 15th St., New York, N. Y. Naročnino sprejema tudi tajništvo JSZ. Sodrugi in somišljeniki, širite naše liste!

ANGELO CERKVENIK:

SKOZI MEGLO

Na sveti večer leta 18 . . je sedel v nekem razkošnem bordelu v Trstu Dr. Ladavac Ivan, mlad tržaški odvetnik. Mirno je sedel v salonu na svojem običajnem mestu in srkal z malo žličko črno kavo. Tiho je bilo tisti večer, tiho in prazno v sicer glasnem in prenapolnjenem salonu, le nekoliko pijanih oficirjev je zbijalo znane, malo duhovite oficirske šale, ki so bile poleg svoje banalnosti še ostudne in malo taktne.

Tedaj se je približal neki nadporočnik deklici, ki je bila oblečena v črno, tanko obleko, tako tanko, da je bilo videti činke na belem moderčku in na spodnjih hlačah. Preplašeno je pogledala oficirju v razposajeni obraz. Ustnice sta mu obkrožali dve umazani grinti; po vratu in pod brado, pod očmi in na čelu, so se mu vile, kakor igle tanke, bele in gnojne maroge. Oči so mu silile iz lukenj ter se živalsko pohotno rezale. Zbežala je v drugi kot salona, oficir pa za njo.

Ladavac se je nanagloma dvignil, pristopil k deklici in rekel: "Pojdi, Nera, greva!"

Hvaležno ga je pogledala. Izginila sta v temnem hodniku, predno se je oficir sploh zavedel, kaj se je bilo zgodilo. Vse deklice so osupnile, kajti nobena ni pomnila, da bi bil kdaj Ladavac popeljal katerokoli deklico v njeno sobo. Zgodilo se je to prvič. Tudi lastnica je ostrmela in se obenem razjezila, saj je bila mala Nera najlepša deklica, ki je bila vsakomur tako zelo simpatična, da jo je pozelel, če jo je le zagledal. Prinašala je toliko dobička, kolikor deset drugih skupaj. Ladavac pa je že marsikatero — za vedno odvedel!

Sedela sta v njeni sobi. Nera se je vlegla, Ivan pa se je naslonil na rob postelje ter ji ponudil dvajsetkronski zlatnik.

"Da boš odkupljena za to noč, je dejal, in da bova mogla mirno kramljati. Veruj mi, da sem že dolgo nameraval govoriti s teboj."

"Preveč je, preveč, je šepetala prav tiho, zadostovala bi polovica tega."

"Kar je preveč, si pridrži sama!"

Umolknila sta. Ogledoval si je njeno sobo. Prevlčena je bila s temnordečimi opnami. Čez posteljo so visele sneznobeke čipke, podložene z rdečo svilo. Po podu je bila pogrnjena rdeče in zeleno izpreprežena preproga. V vsakem kotu je stal na visokem stojalu za rože po en lonec s širokim, bujno zelenim in košatim asparagom. Na nočni omarici je bil postavljen razpeti Kristus in poleg njega je stala slika njene matere.

Pol ure je minilo. Sedela sta zatopljena vsak v svoje misli, ko je nenadoma potrkala na vrata lastnica bordela.

"Kaj delata vendar?"

"Moliva, mamica," je odgovorila Nera in se žalostno prešerno nasmehnila.

"Pridi ven!"

Nera je skočila s postelje, odprla je nekoliko vrata in potisnila v starkino roko cekin.

"Cekin je, mamica. Cekin za vso noč!"

Stara je zadovoljno odjadrala.

"Zakaj imaš tega Kristusa, jo je vprašal, ko se je vsedla na posteljo, vrzi ga stran!"

Pograbil ga je ter ga hotel zagnati v kot, ona mu ga je iztrgala iz rok ter ga pritisnila na svoje prsi:

"O Ti Razpeti, Ti Trpeči! Kako Te ljubim!"

Jeza je vzkipela v njem.

"Ljubiš ga? On je kriv! Vsega je kriv!"

Govoril je pretrgano, z glasom, ki se ga je prestrašila.

"Kaj ti je, Ivan?"

"Nera, sovražim ga, neizrekljivo ga sovražim. Strup je, ki je zastrupil vesoljno človeštvo!"

Ni ga umela. Po naravnem nagibu je Kristusa skrila, zaprla ga je v omaro in skrila med perilo.

"Kako ti je ime, Nera?"

"Nera mi je ime!"

"Tvoje pravo ime, Nera?"

"Saj je vseeno, Ivan!"

"Ne ljubim teh bordelskih imen!"

"Ali ni lepo to ime? Saj sem črna; poglej te oči, poglej te lase, poglej to črno polt!"

"Ne, ni lepo; to ime je vtelešena pohotnost vseh bordeloljubov!"

"Kako to misliš?"

"Povej, kako ti je ime?"

"Olga."

"Vidiš, mislil sem si, in če bi mi bila rekla da naj ugibam, bi bil prav gotovo uganil."

"Ti se norčuješ?"

"Ne norčujem se! Olga je lepo ime in dvakrat lepša si v mojih očeh, ker si Olga. Čakaj — čakaj — in Slovenka si tudi. Nikar ne taj! Saj ti poznam po govorici! Kar po naše govoriva!"

Govoril je po slovensko. Rdečica ji je udarila v blede-rjava lica, molčala je.

"Zakaj se bojiš pred menoj? Nikdar ne bo nikdo iz mojih ust ničesar zvedel!"

Prestrašila se je. Z roko je zamahnila, kakor da bi hotela s silo odpoditi nadležno ji resnico, ki tišči v njo z ostrostjo vzbujajočo v njej neprijetne občutke. Pa se ni dal. Prijel jo je za roke, zlomil je njeno silo ter jo dvignil in položil na svoja kolena.

"Slovenka! Vem, čutim, jaz sem tudi Slovenec. Lepo je tam gori pri nas, Olga, silno lepo! Pa se ne vrnem, ne smem se vrniti; pognali so me od doma . . ."

Stisnil je pesti in njegov glas je hripavo hreščal. Usmiljenje se je porodilo v Neri. Poljubila ga je na usta.

Dalje prihodnjtč.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

Pennsylvanske konference klubov J. S. Z.

CANNONSBURG, PA. — Na konferenci klubov J. S. Z. in zastopnikov društev Izobraževalne akcije JSZ., ki se je vršila dne 26. oktobra v Pittsburghu, smo zaključili sklicati prihodnjo konferenco zadnjo nedeljo v marcu l. 1925. Vršila se bo v Pittsburghu.

Do konference imamo še tri mesece časa. Sodrugi, zrabimo ta čas za utrditev naših klubov v zapadni Pennsylvaniji in pridobimo vsa društva naprednih jednot in zvez za pristop v Izobraževalno akcijo JSZ.

Konference klubov JSZ., ki so se vršile v prošlem letu in leto poprej, so izvršile mnogo dela in pomagale poživeti naše gibanje. Socialistično delo pa se še vseeno ne vrši v tisti meri kot bi bilo potrebno. To je, aktivnih sodrugov in sodruginj je še veliko premalo.

J. S. Z. ima v tem kraju Pennsylvanije precej postojank, toda s temi se ne smemo zadovoljiti. Več jih mora biti. Te ki obstoje morajo postati močnejše po številu članstva in po aktivnem delu. Sodrugi in somišljeniki, to je izvedljivo, ako smo pripravljeni storiti malo več za svojo stranko in JSZ. ter njeno glasilo kot storimo sedaj.

Zadnja konferenca je sprejela mnogo predlogov, ki so imeli za cilj pospešiti naše aktivnosti. V načrtih smo imeli število manjših shodov in sestankov in večjo agitacijo za razširjenje "Proletarca". Med zborovalci je vladalo dobro razpoloženje in vsakdo je po svojih močeh pripomogel, da se je konferenca uspešno končala. Prihodnja naj bo eden največjih socialističnih zborov, kar se jih je še vršilo med našim delavstvom v Pennsylvaniji.

Klubi v Pa. so bili vedno med prvimi. Glejmo, da ostanejo med prvimi! Naprej za socializem!

Sodrug.

Novi odbori kluba št. 1, J. S. Z. v Chicagi.

CHICAGO, ILL. — Na decemberski seji kluba št. 1, JSZ., je bil izvoljen za leto 1925 sledeči odbor:

Charles Pogorelec, tajnik-blagajnik;

Frank Alesh, organizator;

Fred A. Vider, zapisnikar;

Nadzorni odbor: Andrew Kobal, Frank Udovich, Michael Sifrar.

Dramski odsek: Andrew Miško, Anton Slabe, Frank Zaitz.

Zastopniki kluba št. 1 v okrajni organizaciji: Filip Godina, Donald J. Lotrich, Frances A. Tauchar, Angeline Tich, Frank Zaitz.

Knjižničar: Chas. Pogorelec.

Publikacijski odsek: Andrew Kobal, Frank Zaitz.

Odbor za aranžiranje predavanj in diskuzij: Frank Alesh, Frank S. Tauchar, F. Zaitz.

Klubova zastopnika v Z. S. O. sta A. Miško in F. S. Tauchar.

Veselični odbor ostane prejšnji za vso to sezono.

V prihodnji sezoni vprizori dramski odsek pet iger. Datumi so objavljeni pod rubriko slovenskih priredb v Chicagi.

Poročilo o finančnem poslovanju in o delu kluba št. 1 tekom prošlega leta bo objavljeno v eni prihodnjih izdaj "Proletarca".

Dne 9. januarja ob 8. zvečer bo pod avspicijo kluba št. 1 diskuzija v dvorani SNPJ. Kdo in očem se bo govorilo na tem javnem sestanku, je bilo že naznanjeno v Proletarcu.—*Tajnik.*

Za Waukegan, Ill.

WAUKEGAN, ILL.—Članstvu soc. kluba št. 45 in drugim v Waukeganu in No. Chicagi naznanjamo, da se bodo klubove seje vršile vsako prvo nedeljo v mesecu kakor dozdaj, ako ne pride kaj izrednega.

Prihodnja klubova seja bo v nedeljo 4. januarja ob 2. popoldne v Slov. nar. domu.

Decemberska seja je izvolila za to leto sledeči odbor:

Martin Judnich, tajnik;

Frances Zakovšek, zapisnikarica;

John Gantar, blagajnik;

John Artač in Anton Vičič, nadzornika.

Na seji 4. januarja bodo predložena finančna poročila in rešiti bo treba več važnih točk. Pridite sigurno na sejo. — *M. Judnich*, tajnik.

Članstvu kluba J. S. Z. v Lloydellu.

LLOYDELL, PA.—Seja kluba št. 181 se vrši v nedeljo 11. januarja ob 10. dopoldne. Na dnevnem redu bodo med drugimi točkami volitve odbora za to leto. Sodrugi, udeležite se te seje polnoštevilno in sodelujte za prospeh kluba. Zaključeno je bilo, da kdor se te seje ne udeleži, plača 25c globe v klubovo blagajno.—*Anton Zalar*, tajnik.

Debata med Kirkpatrickom in McGowanom v Chicagi.

CHICAGO, ILL.—Pod avspicijo socialistične stranke okraja Cook (Chicago) se bo vršila debata o temi "Ali naj bo nova stranka razredna stranka?"

Positivno stališče bo zastopal sodrug George R. Kirkpatrick, negativno pa Chas. McGowan, odbornik unije železniških delavcev in predsednik illinoiske KPPA.

Datum in prostor bomo objavili ko hitro bo vse aranžirano za debato.

Enkrat spomladi se bo pod avspicijo naše stranke vršila debata, v kateri nastopita G. R. Kirkpatrick in znani odvetnik in avtor Clarence Darrow. Tudi ta datum sporočimo, ko bo predpriprajljano delo končano. — *Publikacijski odsek.*

DETROITSKIM SODRUGOM.

Seje slov. socialističnega kluba št. 114 JSZ., se vrše vsako četrto nedeljo v mesecu v Hrvatskem Domu, 1329—31 Kirby Ave., ob 9. uri dopoldne. — Na dnevnem redu so vedno važne stvari, ki se morajo rešiti. Udeležujte se teh sej polnoštevilno in pripeljite seboj svoje prijatelje. — Učvrščujmo našo postojanko s tem, da ji pridobivamo novih članov. — *Organizator.*

Vtisi iz agitacije.

Piše Anton Žagar.

Po Wyomingu. — Napredek v Rock Springsu. — Pugumna žena. — "Kalvarija" Sublet. — V mormonski državi. — Razočaranci. — Bingham Canyon. — Sovrašтво proti tujercem.

(Nadaljevanje.)

V Wyomingu sem se ustavljal najprvo v Rock Springsu, v katerem je precej velika slovenska kolonija. Med našimi rojaki naletite na mnogo zavednih delavcev v smislu, da so se otresli nazadnjaških nazorov. Delo, ki ga je vršil bivši socialistični klub, torej ni bilo zamanj. Nesreča za napredni slovenski živelj v Rock Springsu je le ta, da je neaktiven in "spi spanje pravičnega". Naselbina kakor je ta bi morala imeti močan in delaven socialistični klub in najmanj sto naročnikov na Proletarca. Naprednost rockspringske naselbine je torej le navidezna, iluzorična.

Značilno in odobravanja vredno je, da se dobi v naselbini vsaj ena tako pogumna žena kot je Mrs. Rosie Jereb, ki agitira za Proletarca. Sodelovala sta z menoj pri agitaciji tudi napredna rojaka Dolinar in Golob.

Narodni dom je v ponos naselbine, toda rockspringski Slovenci tudi v verskem oziru ne nazadujejo in župnik se nima nič pritoževati, ker je njegov vpliv bržčas precej večji kakor je bil do pred par leti. Slovenski narodni dom in cerkev sta le pol bloka narazen, razlika med njima pa je samo ta, da je dom na zemlji, cerkev pa v zemlji in brez turna. V teku je akcija, da se bo tudi cerkev potegnilo iz zemlje.

Iz Rock Springsa sem obiskal naselbine Reliance in Superior, kjer sem se sešel z naprednimi rojaki kot sta John Porenta in Louis Jerasha ter drugi. Prodal sem nekaj knjig in brošur, in naprednejši rojaki so se naročili tudi na Proletarca.

Druga moja postaja v Wyomingu, od koder sem obiskal vse ostale naše kolonije, je bila Diamondville. Tam sem se oglasil pri rojaku Arkotu, kateri me je s svojo soprogo nad vse prijazno sprejel. Pomagal mi je pri agitaciji, tako da je bil uspeh zadovoljiv.

Zlezel sem tudi na Kalvarijo, kot imenujejo naselbino Sublet. Podobna je v resnici gori Kalvariji; višina Subleta je 8,000 čevljev nad morsk gladino. Ko sem hodil od rova št. 6 po navpičnem s skalo pokritem hribu do rova št. 5, sem se bal, da bom mogoče priplezal v nebesa, v katere se ne bi še rad pomaknil. Prišel sem le do omenjenega rova, okoli katerega živi precej Slovencev. Tu sem videl žrelo, ki je pred nekaj meseci požrlo petnajst naših rojakov — žrtve profitorskega sistema. V naselbini je še danes jasno opaziti posledice te katastrofe, ki še dolgo ne bo pozabljena. Žalostno je opazovati vdove in male sirote, ki so brez moža in očeta. Pustil je svoje življenje pod zemljo za premog. Vdove in njihovi otroci pa so ostali v tem kraju in trpe pod križem trpljenja na tej gori Kalvariji. In nikogar ni, ki bi jim odvzel ta kelih trpljenja, zato ga je treba preboleti, pozabiti in potem — napolniti kelih z novim trpljenjem.

Med ubitimi so bili tudi rojaki, katerim je bil "Proletarec" najbolj priljubljen slovenski list. Rov, v katerem se je pripetila eksplozija, je pričel takrat rav-

no zopet obratovati. Kljub temu, da so bili ljudje dolgo brez dela, sem naredil še precej dober uspeh.

Zadnja naselbina v Wyomingu, ki sem jo obiskal, je bila Cumberland. Tam sem našel največ zavednih delavcev, med njimi take, ki mnogo čitajo. Dobil sem ljudi, ki čitajo samo Prosveto in Proletarca. Videli sem, da čitajo tudi dobre knjige, kar se jim tudi pozna. Izmed naselbin v Wyomingu sem napravil v Cumberlandu najboljši uspeh. K uspehu mi je pripomogel rojak Frank Remitz; pomagal je pri agitaciji stoodstotno.

Sedaj pride na vrsto država Utah. Murray v bližini Salt Lake City je bila v mormonski državi moja prva postaja, iz katere sem imel priložnost posetiti druge bližnje naselbine kot Midvale in Bingham Canyon. Na Murrayju sem se najprvo obrnil do našega starega znanca in sodruga Mike Žugeljna. Pri agitaciji mi je pomagal toliko da bi mi več ne bil mogel. Dal mi je tudi potrebne informacije za potovanje po državi Utah in drugje. Na Murrayju je več starih čitateljev Proletarca. Nekaj je tam tudi takih, ki ne marajo nič več žrtvovati

Za delavsko stvar — to pa radi tega, ker ni bil La Follette — izvoljen. Na mojem potovanju naletim na take razočarance vsepovsod. Najbolj poparjeni in resignirani so se mi kazali tisti, ki niso v kampanji za njegovo izvolitev prav nič storili. Priznati moram, da so mi agitacijo prav taki ljudje najbolj otežkočili.

Če sem jim pravil, da ne bi smeli pričakovati zmage, če niso storili v volilni kampanji za našega predsedniškega kandidata drugega kot da so zanj glasovali, ali pa niti to ne, so se takoj izgovarjali na "Prosveto", češ da kdor jo je čital je vsakdo mislil da je vse ameriško ljudstvo razun kapitalistov na strani La Follette. Da bo La Follette gotovo izvoljen, so videli v Prosveti. Sedaj se jeze in mnogi ponavljajo staro pesem, da ne bo na svetu nikdar drugače kot je in da ne bomo nikoli zmagali. Je težko dopovedati ljudem, ki mislijo bolj s srcem kot z glavo ali pa sploh ne mislijo.

Radikalizem večine delavcev je stvar, ki zelo malo ali pa prav nič ne stane. Navadno vsi taki čakajo do volitev in potem dajo svoj glas kandidatu, ki jim je predstavljen kot progresivec in priporočen od delavskih listov in "naprednih" politikov.

Kako bi bilo, če bi vsi samo čakali?

Če ne bi bilo nikogar, ki bi vodil organizirano delo?

Nikogar, ki bi nominiral kandidate, skrbel da so poštene in sposobni? *

Nikogar, ki bi skrbel za zbiranje gmotnih sredstev, za širjenje kampanjske literature, za prirejanje shodov?

Razočarance, kot sem dejal sem našel največ med tistimi, ki nimajo pojma o razrednem boju in ne o delavskih političnih organizacijah. Z lepimi članki in enim shodom se jih navdušili in čakajo zmage.

Nobena skupina delavstva ni v prošli predsedniški kampanji toliko žrtvovala, kot socialistična. Vsi aktivni člani soc. stranke so bili na delu pet mesecev in v tem času se je vršilo pod njihovo avspicijo tisoče shodov, razdali so milijone letakov, prodali na tisoče knjig, zbrali v kampanjski fond več tisoč dolarjev, zahajali na seje, organizirali konference, poulične shode in vršili vse drugo delo kot je potrebno v kampanjah. In socialisti to niso storili prvič — niti zadnjič! Oni se za zmago bore in se bodo borili dokler ne bo popolna. Če bi vsi čakali, samo čakali in čakali, bi bil svet res še zmerom tam kot je bil pred mnogimi tisočletji. Ampak čakanje ni v človeški naturi in ne v razvoju. Čakajo samo ljudje ki so slabo poučeni. Takim Proletarca posebno priporočam, kajti Proletarec ne obljubuje, pač

pa uči. Proletarec pripoveduje jasno in določno, da je moč delavstva v delavski organizaciji in v izobrazbi.

Na Bingham Canyonu sem naredil dober uspeh, kljub temu da je slovenska naselbina zelo majhna. Ta kraj mi bo ostal živo v spominu radi izredne lege. Naselbina Bingham Canyon leži ob ozkem in zelo navpičnem jarku. Na vsako stran struge, daleč gor po strmih hribu, so razpostavljene majhne hišice. Pot je samo ena in še tista zelo ozka, hodisi spodaj v nižini, kjer je precejšen del trgovskega mesta, ali pa visoko na hribu, kjer stanujejo delavske družine.

Zanimivo je gledati parne lopate, ki kar od vrha prevračajo hribe, v katerih so skladi bakrene in svinčene rude. Ker so rudniki odprti, je čuti močno streljanje, ki stresa hrib s hišami vred kakor neprenehoma se ponavljajoč potres.

Interesantno je pogledati tudi štiri železniške tise, ki so izpeljani okrog hriba, vsaki tir višje od prvega. Hriba, ki obdajata to "kempo", sta zvezana drug z drugim z dvema železniškima mostovima, ki slonita na ogromnih železnih stebrih v taki višini, da sem komaj dosegel do njih. Po teh mostovih se odvažata ruda od prostora kjer se koplje v rudninske mline in topilnice.

Iz Bingham Canyonu sem se odpeljal po Rio Grande Western proti Helperju. Helper je malo a precej razvito trgovsko mesto z večinoma tujerodnim prebivalstvom. Helper je nekako središče precej velikega premogovniškega okrožja. Rovi se nahajajo v razdalji od pet do petdeset milj od Helperja. Tu sem se utaboril in se podal najprvo v Springs Canyon, kjer je kakih 6 ali 7 rofov kar po vrsti. Z agitacijo sem napravil zelo dober uspeh. V naselbini Storrs v tem okrožju smo organizirali tudi nov socialistični klub, v katerega se je na ustanovni seji vpisalo osem članov, med njimi sedem Slovencev in en Hrvat. Pričakovati je, da se iz tega kluba razvije ena najjačjih postojank JSZ. Naši rojaki delavci iz bližnjih naselbin Standardville in Perless so obljubili pridružiti se temu klubu, in to je, kar mu daje bodočnost, ako bodo sodrugi vztrajali in sejali seme socializma po teh seliščih. Tu sem se sešel z mnogimi naprednimi in aktivnimi delavci, kot so Paulovich, Chateži, Ivec, Kastelic in drugi.

Tudi v naselbini Ewell sem dosegel s pomočjo rojaka John Skereljna povoljne uspehe. Od tu sem se podal v Scofield, ki je bil še pred par leti velika in živa slovenska naselbina. Ali danes je drugače. Rovi obratujejo le po en dan v tednu, kakšen teden pa niti toliko ne. Polovico naših rojakov se je že izselilo. V tem je tudi vzrok, da pred letom in pol ustanovljeni socialističen klub ni uspel. V pogledu Proletarca in knjig sem naredil slabo, kajti drugega tudi pričakovati ni bilo. Našel sem rojake, ki Proletarca radi čitajo in so izrekli željo ostati na listi naročnikov ter poslati naročnino kakor hitro bodo imeli potrebna sredstva.

V tej brezposelnosti o prosperiteti v takih naselbinah ne more biti govora. Ljudje životarijo in izgleda, da so se tega nekako privadili. Potovanje za delom po zapadu je draga reč. Če ga prideš iskati iz naselbine v kateri je sto ljudi brez dela v drugo par sto milj proč od prve, boš izvedel, da jih je tu še več brez dela in zopet ti kaže iti naprej. Kje so dolarčki za vožnji listek? Ljudje si sicer pomagajo na vse načine pri potovanju, ampak v takih slučajih se ne vozijo v "prvem razredu". Slabo je za družine, ki so prisiljene živeti v pomanjkanju, kadar je oče meseca brez dela.

Rojaki v omenjenih naselbinah so mi pravili, da jim postajajo zlikovci, ki paradirajo pod masko K. K.

K., vsaki dan bolj nevarni. Na raznih vidnih mestih prižigajo križe, da žare v "svarilo grešnim in nedobrodošlim ljudem" in tujerodcem groze z izgonom. K. K. v državi Utah rapidno raste. Živi se od sovraštva proti tujerodcem, ki ima v teh krajih med domačini fanatičen značaj. Na Helperju mi je pripovedoval neki Italijan, da imajo njih najbolj na piki in da pričakujejo dne, ko bodo nastopili proti njim z organizirano drhaljo, kakor proti vsem drugim inozemcem. Italijan je dejal, da se ne bodo kar tjavendan podali, in če pride do nasilnega napada, se bodo branili z orožjem. Vsi Italijani, katerih ni malo, imajo orožje in atmosfera je zelo napeta. En umor, kak napad na žensko, ali kak drug lahko čisto majhen vzrok bo vžgal iskro in sledil bo masaker. Le prevdarnost vodilnih oseb in pa negovanje tolerance more ublažiti situacijo.

(Dalje prihodnjič.)

PRIREDBE SLOVENSКИH ORGANIZACIJ V CHICAGI.

Soc. klub štev. 1. JSZ. — Silvestrova zabava, 31. decembra 1924 v dvorani SNPJ., S. Lawndale ave. in W. 27th St.

Soc. klub št. 1. JSZ. — Dramska predstava v nedeljo 4. januarja 1925 v dvorani ČSPS. na 18ti cesti.

Soc. klub štev. 1. JSZ. — Shod, oziroma debata v petek zvečer dne 9. januarja v dvorani SNPJ.

Društvo štev. 47. SSPZ. — Veselica v soboto dne 10. januarja v narodni dvorani, S. Racine Ave. in W. 18th St.

Društvo Nada štev. 102. SNPJ. — Maškeradna veselica v soboto dne 17. januarja v dvorani SNPJ.

Pevsko društvo "Lira" — Domača zabava v soboto 24. januarja v dvorani SNPJ.

Društvo Danica — Maškeradna veselica v nedeljo 25. januarja v Narodni dvorani na So. Racine Ave.

Društvo Francisco Ferrer št. 131 SNPJ. — Maškeradna veselica v soboto 7. februarja v dvorani SNPJ.

Društvo Zvon št. 70. JSKJ. — Maškeradna veselica v soboto 14. februarja v Narodni dvorani na Racine Ave.

Društvo Narodni Vitezi št. 39 SNPJ. — Maškeradna veselica v soboto 21. februarja v dvorani SNPJ.

Društvo Zarja — Plesna veselica v soboto 28. februarja v Narodni dvorani.

Soc. klub št. 1 JSZ. — Dramska predstava v nedeljo 1. marca v dvorani ČSPS.

Zveza slovenskih organizacij — Plesna veselica v soboto 18. aprila v Narodni dvorani na Racine Ave.

Soc. klub štev. 1 JSZ. — Dramska predstava v nedeljo 19. aprila v dvorani ČSPS. na 18. cesti.

Soc. klub št. 1 JSZ. — Dramska predstava v nedeljo 25. oktobra v dvorani ČSPS. na 18. cesti.

Soc. klub št. 1 JSZ. — Dramska predstava v nedeljo v januarju 1926 v dvorani SNPJ.

Soc. klub štev. 1 JSZ. — Silvestrova zabava dne 31. decembra 1925 v dvorani SNPJ.

Soc. klub št. 1 JSZ. — Dramska predstava 4. nedeljo v januarju 1926 v dvorani S. N. P. J.

Soc. klub št. 1 JSZ. — Dramska predstava v nedeljo 14. marca 1926 v dvorani ČSPS na 18. cesti.

Soc. klub štev. 1 JSZ. — Dramska predstava prvo nedeljo v maju 1926 v dvorani SNPJ.

NAŠI ODRI.

"Pri belem Konjičku."

Nikjer nisem opazil tako očitno rezultate svoje rušilske konstruktivnosti kot pri zadnji igri dramatičnega društva "Ivan Cankar". Ako me niso oči in moji tajni "špijoni" varali, tedaj sem spravil to društvo v malo boljši red in mu pripomogel do potrebnega in okrepčevalnega miru. Vse to sem rad storil, da sem le razkril one, katerim je več za osebno čast kot pa za dobrobit društva. S tem sem tudi pomagal k "izrednemu zanimanju za dramatične aktivnosti", katere se širijo kot nalezljiva bolezen po slovenskih naselbinah. Nedvomno, čas ni daleč ko bom postal častni član dram. društva "Ivan Cankar" v Clevelandu, K mnogostevilnim zaslugam za to častno mesto lahko omenim, da sem vedno pisal samo za to društvo, pravzaprav pisal kritike o njegovih predstavah. Če pomislimo, da je sedaj brez lokalnega kritika, tedaj je moje upanje upravičeno. Kdo pa piše kritike izključno samo za to društvo? Nihče! Počastil sem ga pač toliko, da v resnici ne vidim umestno, ako bi se mi ponudilo le kako manjšo "nagrado". Ako se to stori, kar bi morali vsi priporočati, posebno igralci, katerih čast in slava odvisi od milosti kritika, tedaj se preverim v konstruktivnega kritika. Vzlic moji nekompromisnosti se dam podkupiti s takimle malim nazivom — častni član. Kot tak bom imel "besedo" pri društvu, katere se pa ne bo upoštevalo. Da bi imel "besedo", takoj bi se podstopil propagande za gotove spremembe, katere so nujno potrebne. H koncu te kritike hočem začeti z gotovimi nasveti in upam, da se jih bo prijazno pretehtalo. Sedaj pa k igri:

Veseloigra "Pri belem Konjičku" je bila spisana od bržkone "svetovnoznanih" in "slavnih humoristov" Blumenthala in Kadelburga. Splošen pregled tvarine njih humorja vse prejasno kaže, da sta slaba začetnika. Temu se ni nič čuditi. Ni je težje igre kot humoristična. Človek mora biti popoln skeptik, filozof, opazovalec človeških nagonov in druge duševne šare, predno je zmožen videti skozi vse človeške neumnosti in predsodke. Najlažje je spisati žaloigre. Tu potrebuje pisatelj v glavnem čustva, ako pa doda še nekaj sentimentalne jokavosti, tedaj je uspeh zagotovljen. Vsekaj drugega pa je s šaloigro; življenje mora biti pisatelju natančno poznano, drugače ne more napraviti dela in ga krstiti z zaslužnim imenom — šaloigra. To je tisto kar je pisateljem te igre manjkalo. Nikjer v tem delu ni najti nič originalnega in prave vrste humorja. Pri njima tvori humor rdeča marela, kufer, dvorezna beseda, slučajna srečanja preračuna z matematično natančnostjo, itd. Kljub temu, da ni pravega humorja v tej igri, se je uprizorila nedvomno v splošno zadovoljnost. Igralci, ne vsi, so le toliko zgrešili "rešitev" svojih vlog, v kolikor so jim vloge dopuščale.

Prizor je bil vseskozi eden. Godi se v poletnem času na "Bledu" ob Blejskem jezeru v gostilni "Pri belem Konjičku". Namenjen, kakortudi resničen junak te igre je Oroslav Bucek, veletržec, posestnik in izdelovatelj "narodne žajfe". Prišel je siromak na počitnice iz "daljne" Ljubljane na Bled. Tu je hotel pozabiti na nesrečno pravdo o "narodni žajfi", a vse zaman. Odvetnik nasprotnika, dr. F. Kovač, je kot nalašč prišel v gostilno "Pri belem Konjičku" k gospodinji vdovi, s katero je imel nekako "romantično" ljubim-

sko razmerje. Prihod drja. Kovača povzroči, da gostilničarka ukaže Bucku takoj zapustiti sobo, katera je bila najeta za nikogar drugega, kot njenega izobraženega "dohtarja", ali po domače ameriško-slovensko povedano — "lajarja". Bucek, stara kranjska posebljena navidezna grba, se ne poda takoj. Gre pa ven, ko vidi da nič ne pomaga. Zaman je iskal sobe zase, se stro in svojo hčerko po drugih hotelih in gostilnah. Povrnil se je k "Belem Konjičku", kjer nanovo "zaljubljeni" odvetnik nasprotnika izdelovatelja "narodne žajfe" ponudi svoje sobe Bucku potem ko je ugledal in spoznal lepo Buckovo hčer, v katero se je nerodno obnašajoči, nemogoči ljubimec, zviti odvetnik zaljubil. Da ne postane gledalcem dolgčas je gospod Bucek zapel z gostilničarko — imenitno!

Z zelo nerazburljivo počasnostjo se igra razvija do "viška". Bucek hoče spravo z nasprotnikom, posebno raditega ker je zgubil prvo "inštanco". Da bi to v resnici dosegel, je pričel korespondirati z očetom Jerine Maksa v svrhu, da zaroči svojo hčerko z njegovim sinom. Po dogovoru, kateri je tudi pismen, pride Jerina Maks mlajši, kar tako slučajno na Bled. Bucek ne mara izgubljati časa, ker hoče, da se zaročitev njegove hčerke z Jerinom Maksom čim prej izvrši. V ta namen se posluži pretkanosti odvetnika Kovača, kateri stori vse v njegovi moči, da pridobi hčer ne za Jerino Maksa, kot je mislil Bucek temveč zase. Ko se vse to dogaja tudi Maks ne spi; ljubezenske mreže plete okoli srca profesorjeve hčere, katera ima to napako, da sušlja. Jerina, sramežljiv in neizkušen fant, se zateče k "šampanjcu", prijatelju ljubimcev, da ji lažje razkrije svoja čustva. Usmili se ga. To Bucka razdraži; revež je "tretal" Maksa s "šampanjcom" zato da ga opogumi in bi prosil za roko in milost njegove hčere, a glej — predlagal je drugi. Odvetnik mu je nedobrodošel s svojim naznanilom, da ljubi njegovo hčer, ona pa njega. Sedaj ko ima enega izmed najboljših odvetnikov v svoji hiši, lahko upa, da bo dobil tožbo, katero si je nakopal z izdelovanjem "narodne žajfe". — Zastor.

Edini dozdevni humor v vsej igri je bilo prenašanje kufera ter besede Bucka, "kufer gor!"; "kufer dol!"; "Ta je pa lepa!" Z vsem tem pomanjkanjem humorja je g. Groboljšek igral kot je mogel najboljšo v danih okolščinah. Da ni včasih posnemal kretnje zelo starega človeka, da bi od časa do časa bil naravnejši, kakor zahteva vloga, bi igral popolnejše. Take malenkosti zna g. Groboljšek dobro popraviti; raditega ga zelo rad gledam in opazujem njegov hitri razvoj v dobrega igralca. Tajnost njegovega uspeha leži v tem, da vedoma ali nevedoma, čuti komedijo igralca, kar povzroča, da igra naravno kot vsako drugo vlogo v resničnem življenju, katera je tudi končno komedija ne samo pri njemu temveč pri vsakemu posamezniku. Pazi, Bucek, na starost karakterja, katerega predstavljaš, ako ti je kaj do šopka.

Nič manj ni zaostajal Žan, prvi natakarij "Pri Belem konjičku", g. L. Truger. Igral je suhoparnega, zaljubljenega in računajočega natakarija najboljšo kot v vseh vlogah v katerih mi je bilo dano ga videti. Zaljubljenost v gosliničarko ali njeno premoženje, katero od teh dveh ne vem, ga je tiralo do vseh tistih malenkostnih ljubimskih zvijač, katere se uporablja, da se odpravi "konkurenta" srčnih zadev, ali pa uniči zaupanje dekleta v njega. Soba, katera je bila namenjena kot sem že omenil odvetniku, jo je Žan nalašč dal Bucku, izdelovatelju "narodne žajfe". Hlapci so (Nadaljevanje na 14. strani.)

“Španska Muha”

je burka v treh dejanjih, ki sta jo spisala Franc Arnold in Ernest Bach. Dram smo imeli že precej na našem odru, od časa do časa pa ustrezemo občinstvu s kako burko, in to je tudi “Španska muha”. V tej igri nastopa dvanajst oseb. Tretjina je do smrti zaljubljenih, dve šestini tvorijo stari grešniki, ki trepetajo strahu vsled vedno preteče nevarnosti da se ne bi izvedeli njihovi mladostni grehi, šestino tvorita moralni dami, predsednici društev za povzdigo morale in vrhu vsega je eden tudi malo prismsuknjen.

Ljudje, ki se hočejo smejeti bodo imeli v nedeljo 4. januarja dovolj prilike, tisti ki se nočejo se bodo pa morali smejeti, ker si ne bodo mogli pomagati.

Vstopnina je 75c kakor navadno. Po igri prosta zabava in ples. Igral bo Bialkov orkester.

V nedeljo 1. marca vprizori dramski odsek Finžgarjevo “Razvalina življenja”, drama v treh dejanjih. Naša zadnja predstava v tej sezoni bo v nedeljo 19. aprila.

V prihodnji sezoni bomo imeli pet predstav. Datumi so razvidni na drugem mestu v tej izdaji.

Našo zadnjo predstavo, ko je bila vprizorjena Tolstojeva “Moč teme”, je posetilo več ljudi kot katerokoli prejšnjo predstavo.

Sodrugri in sodruginje, ki prodajajo vstopnice, pravijo, da pričakujejo na predstavi 4. januarja še več udeležencev kot jih je bilo na prejšnji. Ako vstopnice še nimate, si jo nabavite. — *Publikacijski odsek.*

V zalogi Proletarca je izšla nova ilustrirana brošura

“ROPARSKA TROJICA”

Cena posameznemu izvodu 50c.

Poleg te brošure vam priporočamo še sledeče: “Ali je religija prenehala funkcionirati”, 20c, “Katoliška cerkev in socializem”, 25c., “V novo deželo”, 25c. Ako naročite vse štiri brošure skupaj, vam jih pošljemo vse za \$1.00. Naročila naslovite na:

“PROLETAREC”,

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

DRAMSKI ODSEK KLUBA ŠT. 1, J. S. Z., Chicago, Ill.

VPRIZORI

v nedeljo 4. januarja 1925 ob 2:30 popoldne
v dvorani ČSPS., 1126 W. 18th St.,

■

BURKO V TREH DEJANJIH

“ŠPANSKA MUHA”

Spisala Franc Arnold in Ernst Bach.

Dvorana odprta ob 2:30 popoldne; pričetek igre ob 3.

PO IGRI PLES IN PROSTA ZABAVA

Med in po predstavi igra Bialkov orkester.

VSTOPNINA 75c.

■

OSEBE:

Cekin, trgovec gorčice..... Frank S. Tauchar
Ema, njegova žena..... Pavla Levec
Pavla, nju hči..... Frances Vider
Edvard Zagorski, Eme brat..... John Hujan
Gusti, hči Zagorskega..... Angeline Tich
Dolgovrh, Eme svak..... Anton Andrejasich
Dr. Fritz Gerlak, advokat..... John Rayer
Anton Fridemeir..... Vinko Ločniškar
Jože Zajec, mestni svetnik..... Charles Renar
Matilda, njegova žena..... Mary šifrar
Henrik, njun sin..... Donald J. Lotrich
Marija, hišna pri Cekinu..... Albina Logar

Režiser Anton Slabe.

“RAZVALINA ŽIVLJENJA”, drama v treh dejanjih, bo vprizorjena v tej dvorani v nedeljo 1. marca.

Zadnja naša dramska priredba v tej sezoni bo 19. aprila.

V PRIHODNJI SEZONI bodo naše dramske predstave na sledeče dneve: 25. oktobra in 29. novembra 1925; 26. januarja, 9. marca in 4. maja 1926 — dve v dvorani Č. S. P. S. in tri v dvorani S. N. P. J. Dne 31. decembra 1925 priredi naš klub običajno Silvestrovo zabavo v dvorani S. N. P. J.

postopali po njegovem naročilu. Vse ni nič pomagalo. Ko se je pa gostilničarka končno sama prepričala, da je vendarle resnica kar ji je pravil njen Žan — da odvetnik Kovač ljubi Buckovo hčerko, tedaj mesto da bi ga pustila, da se odpove službi ga sprejme kot moža. To Žana takoj prelevi, da naganja svoje služabnike k delu. Računa na novo zidanje in predelovanje hiše — sploh se šopiri kot pav na novem posestvu. V resnici, ugajal mi je. Privajenosti ni več; ako pusti svoj monoton od časa do časa komu drugemu, tedaj brezdomno postane resen konkurent Groboljška, kar ni majhna stvar.

Gostilničarka je predstavljala ga. Ivanka Shifrer. Za domišljavo "mamko", kakor nalašč. Glas je odgovarjal njeni vlogi. Kretnje, nerodne ali ne, pristojale so ji. Najboljša pa je bila v prizoru, kjer je vrgla odvetniku šopek cvetlic na verando. Žalostno pri tem je, da je upala pridobiti naklonjenost in ljubezen odvetnika potem hrane, cvetlic in bedasto-zapeljivim pogledom ljubezni, katerih ni bilo nikjer. Kadar ima društvo še kako podobno vlogo, mislim, da je ona za take še najboljša; torej da naj se jo nji. Njen nemo-goči ljubimec je bil odvetnik v osebi g. Kovačiča. Ako je ljubil v resnici ali ne, obnašanje je bilo enako. Govorica, nastop vse enako! Ne verjamem, da g. Kovačič ni boljše razumel te vloge kot nam jo je predočil. Da leži nekaj krivde za to spačeno vlogo na režiserki ne zanikam. Malo več sodelovanja, g. Kovačič, bi bilo pa tudi na mestu. Predobro se je poznalo, da vam ni bilo dosti do vloge, kakor tudi, da niste skušali vsaj toliko kot ste v resnici zmožni. Ako se vam vidi vloga neumna, kaj neki naj si mislimo mi, ko gledamo tako tol-

mačenje iste? G. F. Kovačič, malo več požrtvovalnosti ter malo potrpljenja vam sčasoma gotovo pridobi naklonjenost ne samo gledalcev, temveč tudi soigralcev, ki so za svoje uspehe odvisni od sodelovanja drug drugega. Pričakujem, da nam na prihodnji predstavi pokažete resno voljo pomagati k uspehu igre. O vseh drugih vlogah naj zadostuje omenitev, da so bile zadovoljivo igrane.

Oris, ali glavne obrise prave šaloigre sem podal. Da potrebujemo od časa do časa dobro šaloigro nihče ne zanikuje. Ako se je pa ni še uprizorilo v novem slovenskem narodnem domu, je žalosten a vendar resničen fakt. Temu se čisto lahko opomore. Sezona je še dolga. Priporočljivo bi bilo, da bi odbor, kateri izbira igre, izbral kaj v resnici humorističnega kakor tudi realističnega. Poskusite! — En poizkus ne more uničiti trud večletnega tavajočega poskušanja.

Joseph A. Siskovich.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Iz te izdaje je moral radi pomankanja prostora izostati E. V. Debsov članek, v katerem razpravlja o bodoči (februarski) konvenciji KPPA., ki bo sklepala o ustanovitvi nove stranke. V list pride drugi teden.

Priročili bomo tudi Morris Hillquitov članek, ki razpravlja o istem predmetu kot E. V. Debs.

Sodrug, "Proletarec" bi moral biti večji kot je, da bi odgovarjal vsem našim potrebam. Pridobite mu novih naročnikov, da bo uprava v stanju povečati list.

Povej tvojemu prijatelju, da je v njegovo lastno korist, ako postane čitatelj in naročnik Proletarca.

Oglašajte priredbe vaših klubov in društev tudi v Proletarcu. Ako jih oglašate v drugih listih, zakaj jih ne bi tudi v Proletarcu, ki je glasilo in last slovenskega delavstva, organiziranega v J. S. Z.?

Prečitajte naš cenik knjig,

priobčen v tej izdaji. Velika izbira novih knjig, katere smo prejeli pred nekaj dnevi iz Slovenije.

Največja zaloga boljših književnih del.

PRIDITE
IZ
ZAPADA

PRIDITE K NAM...

Ako hočete vložiti ali pa sigurno investirati vaše prihranke.

Izposoditi si denar pod ugodnimi pogoji na vaše hiše in posestva.

Poslati denar v Jugoslavijo ali v druge evropske države.

Kupiti si parobrodni listek za katerekoli prekomorsko črto.

Ako potrebujete nasveta v denarnih zadevah, naša pomoč vam je zagotovljen uspeh.

TORAJ, ZGLASITE SE
na banki priznani po vseh Združenih državah.

PRIDITE
IZ
VZHODA

Varna banka za vlaganje vaših prihrankov.

KASPAR AMERICAN STATE BANK
varna in konservativna banka.

1900 BLUE ISLAND AVE.
vogal 19ste ceste
CHICAGO ILLINOIS

PRIDITE
IZ
JUGA

KAJ NAS ČAKA V LETU 1925?

Kolumb se je vozil v Ameriko 70 dni na barki, ki je tehtala 100 ton in imela moštvo broječe 52 glav. Dr. Hugo Eckener je poletel v Ameriko v 80 urah v zrakovu, ki je tehtal 90 ton in bil v stanu nositi 83 ljudi. Živimo v stoletju, ki obljublja čudeže skoro vsak dan. Kako zanimivo je doživeti visoko starost in videti kar največ mogoče! Trinerjevo zdravilno grenko vino je najboljša pripomoč za ta namen. Dolgost življenja je odvisna od tega, v kakem redu je želodec. Želodčni neredi pomenijo slabo in spodkopano zdravje in prikrasano življenje. Trinerjevo zdravilno grenko vino zagotovi odstranitev strupenih in nerabnih snovi iz vašega črevesja in pojača ves vaš sistem. Vsak hvali to zdravilo. Mr. Frank Vanek nam je pisal iz Vernona, Tex., 21. okt.: "Trinerjevo zdravilno grenko vino je v resnici zelo dobro zdravilo." Vprašajte vašega lekarinarja ali trgovca z zdravili, da ima v zalogi tudi Trinerjev Cough Sedative, izvrstno zdravilo proti prehladam, in Trinerjev Liniment, zanesljivo pomoč za revmatizem, nevralgijo, izpostavljenje na mrazu in proti pozehlinam. Priskrbite si popolen seznam Trinerjevih zdravil od Joseph Triner Company, Chicago, Ill.

SODRUGOM IN SOMIŠLJENIKOM V BARBERTONU, O.

Seje socialističnega kluba št. 232 JSZ. se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 10. dopoldne v dvorani samostojnega društva "Domovina" na Mulberry cesti. Apeliram na sodruge, da se redno udeležujejo klubovih sej, ker je vedno kaj zanimivega na dnevnem redu. Tiste pa, ki simpatizirajo s socialističnim gibanjem, vabim da se nam pridružijo in tako pomagajo v borbi za boljše pogoje življenja in za odpravo kapitalističnega režima samega. **TAJNIŠTVO KLUBA ŠT. 232.**

SLOVENSKEMU DELAVSTVU V HERMINIE, PA.

Socialistični klub št. 69, JSZ., zboruje vsako drugo nedeljo v mesecu po seji društva SSPZ. (dopoldne). Zborujemo v društveni dvorani.—Rojaki, pristopajte v naše vrste! — Anton Zornik, Box 202, Herminie, Pa.

SODRUGI V ILLINOISU — ne pozabite agitirati poleg Proletarca tudi za "CHICAGO SOCIALIST", glasilo socialistične stranke v Illinoisu. Naročnina: \$1.50 za celo leto, \$1 za osem mesecev. Naslov: Chicago Socialist, 1501 Warren Ave., Chicago, Ill.

NAZNANILO

ROJAKOM IN PRIJATELJEM LEPEGA ČTIVA NA MOXHAM IN HOG BACK (JOHNSTOWN), PA., sporočamo da si lahko nabavijo Ameriški Družinski Koledar za l. 1925 pri našem zastopniku Andrew Vidrichu. Pri njemu se tudi lahko naročite ali pa ponovite naročnino na Proletarca ali pa naročite knjige iz Proletarčeve knjigarne.

UPRAVNIŠTVO.

6% IN VARNO

6% IN VARNO

Zlati bondi na prvo vknjižbo za
na imenitnem prostoru ležečo
lastnino, na prodaj pri nas

MILLARD STATE BANK

3643-3645 WEST 26th STREET

At Millard Avenue

CHICAGO, ILL.

Oglejte si naše varnostne bančne shrambe,
največje na zapadni strani mesta.

BANČNE URE:

V ponedeljek in četrtek od 9. zjutraj do 8. zvečer;
v torek, sredo in petek od 9. zjutraj do 5. popoldne;
v soboto od 9. zjutraj do 3. popoldne.

FRANK MIVŠEK

se priporoča rojakom
pri nabavi drv, preme-
ga, koksa in peska.

924 McAllister Ave.

Phone 2726

Waukegan, Ill.

Edini slovenski pogrebnik

MARTIN BARETINCIC

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepib svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav.
Za obilna naročila se toplo priporočam.

Ameriški Družinski Koledar

LETNIK
1925

je knjiga, ki bi jo moral čitati vsak delavec v tej deželi, zmožen slovenskega jezika.

Ako ste zmožni čitati angleško, naročite "Outline of History", ki jo je spisal slavni angleški pisatelj in zgodovinar H. G. Wells. Stane \$5. Naroča se pri "Proletarcu". V zalogi imamo tudi razne druge angleške knjige. Glej naš cenik slovenskih in angleških knjig. Največja slovenska knjigarna v Ameriki.

"ČAS", ..

jedina slovenska leposlovna revija v Ameriki. Čas prinaša lepe povesti, koristne gospodarske in gospodinjске navsete, znanstvene zanimivosti, podužne, narodu potrebne razprave in mične slovenske pesmi.

Izhaja mesečno in stane samo \$3.00 na leto, pol leta \$1.50. Pošiljkatve naslovite:

"ČAS"

1142 Dallas Rd., N. E.
Cleveland, Ohio.

Kadar potrebujete kaj iz lekarne se oglasite pri

Cyrus W. Davisu

vodilnem lekarnarju v

CONEMAUGH, PENNA.

Zanesljivost in poštenost
sta naša gesla.

"OGENJ"

(Dnevnik desetnije)

spisal H. BARBUSSE

Najznamenitejša povest iz vojaškega življenja tekom zadnje vojne.
Cena: Vezana \$1.50; mehko vezana \$1.10. Naroča se pri "Proletarcu".

CENIK KJIG.

Nadaljevanje z 2. strani.

VITEZ IZ RDEČE HISE. (Aleksander Dumas star.), roman iz časov francoske revolucije, 504 strani, broširana 80c, vezana v platno	1.25
VZORI IN BOJI, črtice, vezana	1.50
ZABAVNA KNJIŽNICA, zbirka povesti in črtic, broširana65
ZADNJA PRAVDA. (J. S. Baar) roman, broširana75
ZAJEDALC. (Ivan Molek), povest, 304 strani, vezana v platno	1.75
ZA SREČO, povest, broširana45
ZAPISKI TINE GRAMONTOVE. (VI. Levstik), vezana	1.00
ZGODBE IZ DOLINE ŠENT-FLOREJANSKE, (Ivan Cankar), vezana	1.50
ZMOTE IN KONEC GOSPODIČNE PAVLE. (I. Zorec), broširana40
ZVONARJEVA HOI, povest, broširana65
ZENINI NASE KOPRNELE. (Rado Murnik), broširana30
SLOVENSKI PISATELJI: FRAN LEVSTIK, zbrani spisi, vezana	1.25
FRAN ERJAVEC, zbrani spisi, vezana	2.00
JOS. JURČIČ, zbrani spisi, II. zv. vezan	1.50
III. zv. vezan	1.50
IV. zv. vezan	1.25
V. zv. vezan	1.00
VI. zv. vezan	1.00
PESMI IN POEZIJE.	
BASNI. (Jean de la Fontaine, iz francosčine prevedel I. Hribar) vezana	1.00

MLADA POTA, (Oton Zupančič), pesmi, trda vezba75
MODERNA FRANCOŠKA LIRIKA, (Prevel Ant. Debeljak), vezana90
PESMI ŽIVLJENJA (Fran Albrecht), trda vezba50
POEZIJE, (Fran Levstik), vezana90
POHORSKE POTI, (Janke Glaser), broširana35
SLUTNJE, (Ivan Albrecht), broširana45
STO LET SLOVENSKE LIRIKE, od Vodnika do moderne, (C. Golar), vezana	1.20
STREP IZ JUDEJE, (J. S. Machar), vezana	1.10
SLOVENSKA NARODNA LIRIKA, poezije, broširana65
SOLNCE IN SENCE, (Ante Debeljak), broširana50
VOJEMU NARODU, Valentin Vodnik, broširana25
ALEZKE PESMI, (Peter Bezruš), trda vezba50
TRBOVLJE. (Tone Seličkar), proletarske pesmi, broširana 50c; vezana75
TRISTIA EK SIBERIA, (Vojeslav Mole), vezana	1.25
V ZARJE VIDOVE, (Oton Zupančič), pesnitve, broširana40

IGRE

ANFISA, (Leonid Andrejev), broširana50
BENESKI TRGOVEC, (Wm. Shakespeare), vezana75
ČARLJEVA ZENITEV-TRJE ZENINI, (F. S. Tauchar), dve šalo-igri, enodejanke, broširana25
DNEVNIK, veselooigra v 2 dejanjih30

GAUDEAMUS, komedija v 4 dej. ..	.60
GOSPA Z MORJA, (Henrik Ibsen), igra v petih dejanjih, broširana60
KASIIJA, drama v 3 dejanjih ..	.75
JULIJ CEZAR, (Wm. Shakespeare), vezana75
MACBETH, (Wm. Shakespeare), vezana75
NAVADEN ČLOVEK, (Bran. Gj. Nušič), šala v treh dejanjih, broširana35
NOČ NA HMELJNIKU, (Dr. I. Lah). Igra v treh dejanjih, broširana35
OTHELLO, (Wm. Shakespeare), vezana75
ROMANTICNE DUSE, (Ivan Cankar), drama v treh dejanjih, vezana85
ROSSUM'S UNIVERSAL ROBOTS, drama s predigro v 3 dejanjih50
SEN KRESNE NOČI, (Wm. Shakespeare), vezana75
UMETNIKOVA TRILOGIJA, (Alois Kraigher), tri enodejanke, broširana, 75c; vezana ..	1.00

ZNANSTVENE RAZPRAVE, POLITIČNI IN GOSPODARSKO SOCIALNI SPISI, UČNE IN DRUGE KNJIGE IN BROŠURE.

ALI JE RELIGIJA PRENEHALA FUNKCIONIRATI? Debata20
ANGLESKO-SLOVENSKI BESEDNJAK. (Dr. J. F. Kern) ..	5.00